

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi konkurssisäännön ja konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi velallisen liikkumisvapauden rajoittamista koskevat konkurssisäännön säännökset, jotka ovat asiallisesti vanhentuneet. Velallisen liikkumisvapautta Suomessa ei esityksen mukaan enää rajoitettaisi. Tuomioistuin voisi kieltää velallista poistumasta maasta, jos maasta poistuminen vaarantaisi pesän selvittämistä. Esityksen mukaan konkurssihakemusta käsittelevä tuomioistuin voisi jo ennen kuin konkurssiin asettamisesta on päätetty määrätä velallisen maastapoistumiskiellon sekä määrätä velallisen omaisuutta ja kirjanpitoaineistoa pantavaksi takavarikkoon tai määrätä muusta niitä koskevasta turvaamistoimesta. Lakiin tulisivat säännökset myös siitä, miten velallisen velvollisuuksien täyttämistä koskevia säännöksiä sovelletaan, kun velallisena on yhteisö tai säätiö.

Esityksessä ehdotetaan myös uudistettaviksi pesähoitajan tehtävään määräämistä, pesähoitajan esteellisyyttä ja kelpoisuutta sekä tehtävästään vapauttamista koskevia säännöksiä.

Väliaikaisen pesähoitajan olisi laadittava selvitys velallisesta ja velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta. Selvitys annettaisiin tuomioistuimelle, syyttäjälle ja konkurssiasiamiehelle sekä pyynnöstä myös esitutkintaviranomaiselle ja velkojalle.

Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että konkurssiasiamies voisi vaatia pesähoitajan vapauttamista samoin perustein kuin velkojat ja velallinen.

Ehdotus pesähoitajan velvollisuudesta laatia selvitys velallisen toiminnasta ennen konkurssia liittyy hallituksen esitykseen laeiksi liiketoimintakiellosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Esitys liittyy myös valtioneuvoston 1 päivänä helmikuuta 1996 hyväksymään periaatepäätökseen hallituksen toimintaohjelmaksi talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila ja sen epäkohdat sekä uudistusehdotus	3
1.1. Konkurssivelallisen liikkumisvapauden rajoittaminen sekä turvaamistoimenpiteet	3
1.2. Velallista koskevien säännösten soveltamisala	4
1.3. Pesähoitajan kelpoisuutta, esteellisyyttä ja tehtävästä vapauttamista koskeva ehdotus	4
1.4. Selvitys velallisesta ja velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta	6
2. Esityksen vaikutukset	6
3. Asian valmistelu	6
4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	8
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	9
1. Lakiehdotusten perustelut	9
1.1. Konkurssisääntö	9
1.2. Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annettu laki	17
2. Voimaantulo	18
3. Säättämisjärjestys	18
LAKIEHDOTUKSET	19
1. Laki konkurssisäännön muuttamisesta	19
2. Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	22
LIITE	23
Rinnakkaistekstit	23
1. Laki konkurssisäännön muuttamisesta	23
2. Laki konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	30

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja sen epäkohdat sekä uudistusehdotus**1.1. Konkursivelallisen liikkumisvapauden rajoittaminen sekä turvaamistoimenpiteet**

Konkursselallisen liikkumisvapauden kaventamista koskevat konkurssisäännön (31/1868) säännökset ovat pääosin alkuperäisessä, vuodelta 1868 olevassa muodossa. Kun velallinen on asetettu konkurssiin, konkurssisäännön 37 ja 38 §:n mukaan "älkөөn hän kotopaikastaan lähtekö muussa tilaisuudessa, kuin milloin hän menee julkiseen jumalanpalvelukseen tahi hänen pitää, kutsumuksen saatuaan, tuleman Oikeuteen kuulusteltavaksi, tahi muulle konkurssitarvaruosta koskevien tietojen antamista varten". Lain 39 §:n mukaan pesäluettelon oikeaksi vahvistamisen jälkeen rajoitukset lievenevät: velallisen tulee ilmoittaa olinpaikkansa ja hänen tulee voida saapua paikalle kahdeksan päivän kuluessa. Jos velallinen oleskelee oman käräjäoikeuspiirinsä ulkopuolella, hänen on nimettävä paikallinen asiamies, jolle kutsu voidaan tarvittaessa antaa. Jos velallinen ei noudata liikkumisvapauden rajoituksia, hänet voidaan konkurssisäännön 41 §:n perusteella noutaa ja pitää vankeudessa, kunnes tuomio on konkurssissa annettu.

Konkurssisäännössä olevat liikkumisvapauden rajoitukset on säädetty kokonaan toisenlaisia yhteiskunnallisia oloja varten. Erityisesti liikenne- ja tietoliikenneyhteyksien kehitys on saanut aikaan sen, että säännökset ovat menettäneet suurelta osin merkityksensä ja ne ovat asiallisesti vanhentuneita. Konkursisäännön 37—41 §:n säännöksiin tuskin enää edes vedotaan eivätkä konkurssivelallisetkaan välttämättä miellä näitä säännöksiä itseään sitoviksi.

Hallitusmuodon perusoikeuksia koskevaa II lukua muutettiin 1 päivänä elokuuta 1995 voimaan tulleella lailla (969/1995). Hallitusmuodon 7 §:n mukaan jokaisella on oikeus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa. Tämä oikeus on myös maassa laillisesti oleskelevilla ulkomaalaisilla. Jokaisella on lisäksi oikeus lähteä maasta. Tätä oikeutta voidaan rajoittaa lailla vain oikeudenkäynnin tai rangaistuksen täytäntöönpanon varmistamiseksi taikka maanpuolustusvelvollisuuden täyttä-

misen aikana. Rajoitusperusteet ovat sillä tavoin tyhjentävät, ettei maasta poistumisen estämisestä muulla perusteella voida säätää tavallisella lailla.

Liikkumisvapaus on turvattu vastaavalla tavalla myös Suomea velvoittavassa kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (SopS 8/1976). Sopimuksen 12 artiklan mukaan jokaisella laillisesti valtion alueella olevalla on oikeus liikkua siellä vapaasti ja valita vapaasti asuinpaikkansa. Jokainen voi vapaasti lähteä mistä tahansa maasta, myös omastaan. Artiklan mukaan edellä mainittuja oikeuksia ei saa rajoittaa muutoin kuin laissa säädetyllä tavalla, milloin rajoitukset ovat välttämättömiä valtion turvallisuuden, yleisen järjestyksen, yleisen terveydenhoidon tai moraalien tahi muiden oikeuksien ja vapauksien takia sekä ovat sopusoinnussa muiden yleissopimuksessa tunnustettujen oikeuksien kanssa. Sopimus tuli Suomessa voimaan 23 päivänä maaliskuuta 1976.

Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn yleissopimukseen (SopS 19/1990), jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus, liittyvään neljanteen lisäpöytäkirjaan sisältyy niin ikään liikkumisvapautta koskeva artikla. Lisäpöytäkirjan 2 artikla turvaa jokaiselle vapaan liikkumisoikeuden. Sen käytölle ei saa asettaa muita kuin sellaisia rajoituksia, jotka ovat lain mukaisia ja välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa kansallisen tai yleisen turvallisuuden takia, yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi, rikosten ehkäisemiseksi, terveyden tai moraalien suojaamiseksi tai muiden yksilöiden oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Euroopan ihmisoikeussopimus ja siihen liittyvä neljäs lisäpöytäkirja tulivat Suomeen nähden voimaan 10 päivänä toukokuuta 1990.

Nykyiset säännökset velallisen liikkumisvapauden rajoittamisesta ehdotetaan kokonaisuudessaan uudistettaviksi jo ennen konkurssilainsäädännön kokonaisuudistusta. Pääsääntö olisi, ettei velallisen liikkumista lainkaan rajoiteta konkurssin vuoksi. Pesän selvittämisen turvaamiseksi riittää yleensä se, että pesänhoitajalla on konkurssivelallisen yhteystiedot ja että velallinen on tarvittaessa pesänhoitajan tavoitettavissa.

Velallisen maasta poistuminen tulee kui-

tenkin voida tarvittaessa estää. Tämä on tarpeen lähinnä tilanteissa, joissa velallisella on aikomuksena vaikeuttaa pesän omaisuuden ja velvoitteiden selvittämistä poistumalla maasta. Tähän voi liittyä myös se, että velallinen on siirtänyt tai pyrkii siirtämään omaisuuttaan ulkomaille velkojien ulottuuttomiin. Sen vuoksi ehdotetaan, että tuomioistuimella olisi tällaisissa tilanteissa mahdollisuus kieltää velallisen maasta poistuminen.

Koska velallisen liikkumisvapautta koskevien rajoitusten ja kieltojen perusteena olisi konkurssioikeudenkäynnin varmistaminen, rajoitukset ja kiellot voisivat olla voimassa enintään siihen asti, kun velallinen on vahvistanut pesäluettelon oikeaksi.

Ehdotukseen sisältyy myös säännökset siitä, että konkurssiasiaa käsittelevä tuomioistuin voisi konkurssihakemuksen vireillä ollessa päättää velallisen omaisuuden kohdistuvasta takavarikosta tai muusta turvaamistovimesta. Ehdotuksen mukaan mahdolliseksi tulisi myös se, että konkurssihakemuksen vireillä ollessa velallisen kirjanpitoaineisto voitaisiin takavarikoida, jos on vaara, että tämä aineisto hävitetään ennen kuin väliaikainen pesänhoitaja saa sen haltuunsa.

1.2. Velallista koskevien säännösten soveltamisala

Nykyiset konkurssisäännön säännökset velallisen toimintavapauden rajoituksesta on säädetty aikana, jona velalliset olivat pääasiassa luonnollisia henkilöitä. Lakiin ei myöhemminkään ole otettu säännöksiä siitä, miten näitä säännöksiä on sovellettava silloin, kun velallisena on oikeushenkilö, vaikka nykyisin valtaosa konkurssivelallisista on yhteisöjä. Asian merkittävyyden takia asiasta ehdotetaan lisättäväksi lakiin nimenomaiset säännökset tässä yhteydessä.

Jos velallisena on yhteisö tai säätiö, säännöksiä velallisen velvollisuuksista sovellettaisiin niihin, jotka ovat henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön velvoitteista, yhteisön johtavassa asemassa oleviin ja näihin rinnastettavassa asemassa oleviin henkilöihin sekä myös niihin, jotka ovat olleet edellä tarkoitettussa asemassa konkurssihakemuksen jättämistä edeltäneen vuoden aikana. Tuomioistuimen määräyksestä edellä mainittua henkilöpiiriä voitaisiin laajentaa yhteisön aikaisempankin johtoon ja niihin, jotka tosiasialisesti ovat johtaneet toimintaa.

Kun velallinen on luonnollinen henkilö,

velallisen velvollisuuksia koskevia säännöksiä voitaisiin tuomioistuimen määräyksestä soveltaa myös siihen, joka on tosiasialisesti johtanut velallisen liiketoimia tai hoitanut velallisen omaisuutta. Samalla poistettaisiin nykyinen velallisen puolisoa ja lapsia koskeva, pelkästään läheiseen asemaan perustuva velvollisuus vahvistaa pesäluettelo oikeaksi.

1.3. Pesänhoitajan kelpoisuutta, esteellisyyttä ja tehtävästä vapauttamista koskeva ehdotus

Nykyinen konkurssien pesänhoitojärjestelmä on kaksiportainen. Kun tuomioistuin päättää velallisen asettamisesta konkurssiin, se määrää väliaikaisen pesänhoitajan, joka toimii tehtävässään velkojainkuulusteluun asti eli yleensä kuukauden tai sitä jonkin verran pitemmän ajanjakson. Velkojainkuulustelussa tuomioistuin määrää varsinaiseksi pesänhoitajaksi uskotun miehen. Uskotuksi mieheksi määrätyn toimikausi kestää konkurssin päättymiseen asti eli siis mahdollisesti useitakin vuosia. On yleistä, että väliaikainen pesänhoitaja määrätään myös uskotuksi mieheksi. Ennen 1 päivänä joulukuuta 1993 voimaan tullutta lainmuutosta pesänhoitojärjestelmä oli kolmiportainen, sillä valvontojen vastaanottopäivänä valittiin uskotun miehen jälkeen toimitsijamies. Nykyisen konkurssisäännön 62 §:n (1027/1993) mukaan uskotut miehet ovat saatavien valvonnalle konkurssissa asetetun määräpäivän jälkeen kuitenkin ilman eri määräystä toimitsijamiehiä.

Konkurssisäännön 51 §:n mukaan periaate on, että päätäntävalta uskotun miehen valitsemisessa on velkojilla. Tätä päätäntävaltaa velkojat käyttävät velkojainkuulustelussa, johon ainakin suurimmat velkojat on kutsuttu. Jos tuomioistuin katsoo, että velkojien valitsema uskottu mies on toimeen kykenemätön tai muuten sopimaton tai että velkojien etu tai muut painavat syyt sitä vaativat, tuomioistuin voi määrätä uskotuksi mieheksi 52 §:n mukaan muunkin kuin velkojien tehtävään ehdottaman henkilön. Tästä 52 §:stä ilmenevät siten epäsuorasti uskotun miehen eli pesänhoitajan kelpoisuusehdot. Lain 51 §:n sanamuodon mukaan uskotuksi mieheksi tulee ensi sijassa valita velkoja.

Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain (109/1995) säätämisen yhteydessä konkurssisäännön 50 §:ään otettiin säännökset väliaikaisen pesänhoitajan kel-

poisuusehdoista, esteellisyysperusteista ja tehtävästä vapauttamisesta. Muutoksella tähdättiin erityisesti siihen, että väliaikaiseksi pesähoitajaksi ei voida enää valita velallisen lähipiiriin kuuluvaa henkilöä. Tätä sidonnaisuutta velalliseen pidettiin merkittävänä talousrikollisuuttakin suosivana epäkohtana.

Mainitun uudistuksen yhteydessä ei säännelty sitä kysymystä, voiko läheinen suhde velkojaan aiheuttaa esteen pesähoitajan määräämiselle. Tarkoituksena oli, että varsinaisen pesähoitajan valitsemista koskevat säännökset uudistettaisiin vasta konkurssilainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä. Erityisesti konkurssiasiamiehen toiminnassa saadut kokemukset ovat osoittaneet, että pesähoitajan kelpoisuutta ja esteellisyyttä koskevien säännösten pikainen uudistaminen ennen lainsäädännön kokonaisuudistusta on tarpeen, jotta luottamusta pesähoitajajärjestelmää kohtaan voitaisiin lisätä.

Pesähoitajan toimenkuva ja asema konkurssissa ovat muuttuneet niin, ettei nykyisiä pesähoitajan valitsemista koskevia säännöksiä voida enää pitää ajanmukaisina. Konkurssissa ylintä päätäntävaltaa käyttävät velkojat, joiden kesken konkurssissa rahaksimuutetut varat jaetaan. Pesähoitajan itsenäinen asema ja vastuu pesähoidosta ovat kuitenkin kasvaneet ja pesähoitajan ammattitaidolle ja luotettavuudelle on asetettava siten entistä suuremmat vaatimukset. Pesähoitajalle on siirtynyt myös aikaisemmin tuomioistuimelle kuuluneita tehtäviä. Niinpä mainitun vuoden 1993 lainmuutoksen mukaan pesähoitaja ottaa vastaan konkurssi-valvontoja velkojilta, tarkastaa nämä valvonat sekä laatii valvonnoista luettelon, jonka tuomioistuin ottaa usein konkurssituomion pohjaksi. Pesähoitajan tehtävänä on myös selvittää valvottujen saatavien aiheellisuus ja tarvittaessa riitauttaa valvonta. Näin pesähoitaja voi joutua ajamaan oikeudenkäyntiä pesän puolesta yksittäistä velkojaa vastaan. Pesähoitajan tehtävänä on myös selvittää, onko velallinen suosinut yksittäistä velkojaa ennen konkurssia ja onko aihetta nostaa takaisinsaantikanne velkojaa vastaan. Takaisinsaantiasioiden merkitys on vuoden 1992 alusta voimaan tulleen lainsäädännön vuoksi kasvanut ja vaatimusten markkamääräinen arvo saattaa olla huomattava.

Pesähoitajalle on tullut uusia, osin julkistakin etua palvelevia tehtäviä, jotka koskevat

palkkaturva-asioita ja liiketoimintakieltojärjestelmää. Tässä esityksessä ehdotetaan pesähoitajan tehtäviä entisestään laajennettavaksi niin, että pesähoitajan on laadittava selvitys velallisen konkurssia edeltävästä toiminnasta. Pesähoitajan nykyiseen ja tulevaan toimenkuvaan soveltuu huonosti se, jos pesähoitajalla on hänen puolueettomuuttaan tai riippumattomuuttaan vaarantavia sidonnaisuuksia velalliseen tai velkojaan. Tämä on otettu huomioon myös viimeaikaisessa oikeuskäytännössä, jossa on katsottu, että velkojan lähipiiriin kuuluva voi tämän läheisyytensä takia olla sopimaton toimimaan pesähoitajana (Vaasan HO 4.9.1996, S 96/263). Oikeuskäytännössä on muutenkin viime aikoina korostettu pesähoitajan riippumattomuutta myös velkojista.

Vuonna 1993 voimaan tulleen, yrityksen saneerausesta annetun lain (47/1993) 8 §:n 3 momentin mukaan pääperiaate on, että saneerausmenettelyä varten määrättävä selvittäjä ei saa olla velalliseen eikä keneenkään velkojaan sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai hänen tasapuolisuuttaan velkojiin nähden. Lain 83 §:n 4 momentin mukaan voidaan velkojien määräänemmistön suostumuksella kuitenkin määrätä selvittäjäksi myös henkilö, joka on tehtävään esteellinen. Edellytyksenä on, että vähintään kaksi kolmasosaa kuhunkin velkojaryhmään kuuluvista tunnetuista velkojista kannattaa hänen määräämistään. Tiedossa ei ole, että edellä mainittua poikkeussäännöstä olisi käytännössä sovellettu. Esimerkiksi Helsingin käräjäoikeudessa ei ole määrätty selvittäjäksi esteellistä henkilöä velkojien määräänemmistön turvin; tällaista esitystä ei ole tehty yhdessäkään yrityssaneerausasiassa.

Esityksessä ehdotetaan konkurssisääntöön otettaviksi eri menettelyvaiheita koskevat yhdenmukaiset säännökset pesähoitajien kelpoisuudesta, esteellisyydestä ja tehtävästä vapauttamisesta. Pesähoitajaksi valittavan tulee olla täysivaltainen ja rehelliseksi tunnettu sekä tehtävään kykenevä ja sopiva. Ehdotuksen mukaan pesähoitajan tulee myös olla riippumaton velalliseen ja velkojiin nähden. Pesähoitajaksi suostuneen henkilön olisi omasta aloitteestaan ilmoitettava tuomioistuimelle sellaiset seikat, jotka voivat olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan tai tasapuolisuuttaan pesähoitajana tai aiheuttamaan näissä suhteissa perusteltuja epäilyksiä.

Pesänhoitajien riippumattomuuden turvaamiseksi tuomioistuimen harkintavaltaa pesänhoitajan valinnassa lisättäisiin. Tuomioistuin ei määräisi enää uskottuakaan miestä velkojen esityksestä vaan velkojia kuultuaan. Käytännössä muutos ei ole huomattava, sillä jatkossakin pesänhoitaja määrättäneen useimmiten velkojen esittämistä henkilöistä.

Pesänhoitajan tehtävästään vapauttamista koskevat säännökset ovat edelleen alkuperäisessä, vuodelta 1868 olevassa muodossaan. Ne eivät vastaa enää nykyajan vaatimuksia. Pesänhoitajan vapauttamisperusteet ehdotaankin uudistettaviksi.

Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 7 §:n 2 momentissa säädetään perusteista, joilla konkurssiasiamies voi vaatia pesänhoitajan vapauttamista tehtävästään. Nämä perusteet ovat jossakin määrin tiukemmat kuin nyt ehdotetussa laissa. Jotta konkurssiasiamiehellä olisi samat mahdollisuudet vaatia pesänhoitajan vapauttamista kuin konkurssivelkojilla ja -velallisella, säännös muutettaisiin viittaukseksi konkurssisäännön 61 §:ään.

1.4. Selvitys velallisesta ja velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta

Liiketoimintakieltojärjestelmän ongelmana on pidetty sitä, että syyttäjä ei saa riittävästi tietoa sellaisista tapauksista, jotka voivat johtaa liiketoimintakieltoon määräämiseen. Ilman pesänhoitajilta tai muilta ulkopuolisilta saatuja tietoja ei syyttäjällä ole yleensä mahdollisuutta arvioida liiketoimintakieltoon määräämisen tarpeellisuutta. Syyttäjä on voinut oma-aloitteisesti harkita liiketoimintakieltoa lähinnä konkurssikäsitteilyn myöhemmässä vaiheessa ilmi tulleiden rikosten perusteella. Tällöin on kuitenkin konkurssikäsitteilyn ja asiaan liittyvän rikostutkinnan takia ongelmaksi usein muodostunut vireillepanoajan riittämättömyys.

Syyttäjän tiedonsaantia pyrittiin helpottamaan säätämällä konkurssipesän hoitajalle ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan seikoista, joilla voi olla merkitystä liiketoimintakieltoon määräämiselle. Ilmoitusvelvollisuus ei ole kuitenkaan toiminut toivotulla tavalla. Pesänhoitajien voidaan laskea tehneen vuosittain yhteensä vain 13 ilmoitusta maan syyttäjille. Tämä on erittäin pieni määrä erityisesti verrattaessa sitä vuosittaiseen vireille pantujen konkurssien ja poliisin tietoon tul-

leiden konkurssirikosten lukumäärään.

Eräs syy pesänhoitajien tekemien ilmoitusten vähäisyyteen on pesänhoitajan asema. Siihen ei helposti mielletä sisältyvän rikostutkintaan rinnastettavia tehtäviä. Pesänhoitajan ensisijainen tehtävä on selvittää pesä huolellisesti ja nopeasti, jotta velkojat saisivat mahdollisimman pian jako-osuutensa. Liiketoimintakieltoon edellytysten tutkinta on aikaa vievää ja aiheuttaa siten myös ylimääräisiä kustannuksia. Velkojatahon mielenkiintoa vähentää myös se, että liiketoimintakielto määrätään yleensä melko pitkän ajan kuluttua konkurssiin asettamisesta.

Velallisen konkurssia edeltäneeseen toimintaan liittyvien väärinkäytösten selville saamiseksi ehdotetaan, että pesänhoitajan tulisi aina laatia konkurssivelallisen harjoittamasta liiketoiminnasta kirjallinen selvitys, josta kävisi ilmi muun muassa se, miten kirjanpitoa on hoidettu, sekä myös sellaiset pesänhoitajan havaitsemat seikat, joilla voi olla merkitystä liiketoimintakieltoon määräämisen kannalta. Tämä vastaa eräissä tuomioistuinmissa noudatettua käytäntöä. Tällainen selvitys palvelisi syyttäjän tiedonsaantia rikos- ja liiketoimintakieltoasioissa. On oletettavaa, että ehdotus osaltaan vähentäisi kirjanpitoon liittyviä laiminlyöntejä ja väärinkäytöksiä, koska ainakin törkeimmät tapaukset tulisivat aina syyttäjän tietoon konkurssin yhteydessä.

Eduskunnalle on 25 päivänä lokakuuta 1996 annettu hallituksen esitys laeiksi liiketoimintakiellosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 198/1996 vp). Siinä ehdotetaan mainitun liiketoimintakiellosta annetun lain 7 §:n kumoamista, koska asiasta tultaisiin tämän esityksen mukaan säätämään konkurssisäännössä.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole välittömiä taloudellisia tai organisatorisia vaikutuksia. Ehdotetut muutokset lisäävät osaltaan taloudellisten väärinkäytösten selville saamista ja luottamusta pesänhoitojärjestelmään. Uudistuksilla voidaan arvioida olevan elinkeinotoimintaan kohdistuvia myönteisiä vaikutuksia.

3. Asian valmistelu

Yleistä. Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä.

Työryhmän ehdotus ja lausunnot. Säännökset pesänhoitajan velvollisuudesta laatia selvitys velallisen konkurssia edeltävästä toiminnasta on laadittu liiketoimintakieltoa koskevan lainsäädännön uudistamista valmistelleessa työryhmässä, jonka ehdotus valmistui syyskuussa 1995. Tästä mietinnöstä saatiin kaikkiaan 30 lausuntoa, joissa kannatettiin nyt puheena olevaa pesänhoitajan selvityksen antamisvelvollisuutta koskevia säännöksiä.

Muilta osin esitys pohjautuu oikeusministeriön asettaman konkurssilainsäädäntöä valmistelevan työryhmän lokakuussa 1996 valmistuneeseen ehdotukseen. Ehdotuksesta saatiin lausunto tai muu kannanotto 20 eri viranomaiselta ja yhteisöltä. Lausunnon antoivat sisäasiainministeriö, työministeriö, verohallitus, konkurssiasiamiehen toimisto, Vaasan hovioikeus, Helsingin, Tampereen ja Turun käräjäoikeudet, konkurssiasiaain neuvottelukunta, Suomen Pankkiyhdistys, Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy, Työeläkeläistien Liitto TELLA, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto, Keskuskauppakamari, Kaupan Keskusliitto, Kera Oy, Suomen Yrittäjät ja Suomen Asianajajaliitto. Lausunnoista on laadittu tiivistelmä.

Valtaosa lausunnonantajista piti ehdotusta pääosin tarpeellisena ja perusteltuna. Säännösten katsottiin poistavan käytännössä havaittuja epäkohtia ja nykyaikaistavan vanhentunutta lainsäädäntöä. Ehdotuksen katsottiin myös sisältävän vakiintuneen oikeuskäytännön kirjaamista lain muotoon. Yleisesti pidettiin hyvänä sitä, että ehdotus antaa uusia keinoja talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjumiseksi.

Lausuntojen pääasiallinen sisältö koski pesänhoitajan esteellisyyttä ja määräämismenettelyä koskevaa ehdotusta. Ehdotusta pitivät pääosin kannatettavana 16 lausunnonantajaa. Lausunnoissa katsottiin säännösten olevan johdonmukaista jatkoa konkurssilainsäädännön aikaisemmille uudistuksille. Puolueettomuusvaatimuksen merkityksen katsottiin korostuneen ja edelleen korostuvan pesänhoitajan aseman ja toimenkuvan muutosten vuoksi. Suomen Pankkiyhdistys, Kera Oy ja Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal Oy puolestaan suhtautuivat pesänhoitajan esteellisyyttä koskevaan ehdotukseen kielteisesti. Velkojan tai velkojaa lähellä olevan, yritys-toimintaa tuntevan henkilön mukanaolo pesän hallinnossa nähtiin ratkaisevaksi pesän rahaksimuuton onnistumisessa. Eräissä lau-

sunnoissa pidettiin vaarana sitä, että esteellisyyssäännöksen tiukka soveltaminen johtaisi siihen, etteivät parhaat ja tehtävään kykenevimmat henkilöt enää voisi toimia pesänhoitajina, koska heillä on toimeksiantoja ainakin yhdeltä suurelta velkojalta.

Esityksen jatkovalmistelussa on työryhmän ehdotukseen tehty eräitä tarkistuksia.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kannanotto. Eduskunnan oikeusasiamies on lähettänyt oikeusministeriölle tiedoksi 19 päivänä joulukuuta 1994 päivätyn päätöksensä ja siihen sisältyvän periaatteellisen kannanoton siitä, että konkurssisäännön 37—41 §:n voidaan perustellusti epäillä olevan ristiriidassa kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 12 artiklan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen neljännen lisäpöytäkirjan 2 artiklan määräysten kanssa.

Konkurssiasiamiehen aloite. Konkursiasiamies on tehnyt 18 päivänä syyskuuta 1995 oikeusministeriölle aloitteen, jossa hän ehdottaa, että ministeriö ryhtyisi pikaisesti lainvalmistelutoimiiin konkurssisäännön pesänhoitajan sopivuutta tehtävänsä koskevien säännösten saattamiseksi esimerkiksi sellaisiksi, että ne vastaisivat yrityksen saneerausesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetun selvittäjän kelpoisuutta. Konkursiasiamiehen mukaan hän on konkurssipesien hallintoa valvoessaan monesti todennut, että konkurssisäännön pesänhoitajan kelpoisuutta koskevat säännökset ovat asiallisesti vanhentuneita. Hänen mielestään ei ole nykyisin vallalla olevan periaatteellisen katsantokannan mukaan riittävää, että pesänhoitaja käytännössä hoitaa tasapuolisesti tehtävänsä. Konkursiasiamiehen mukaan jo valintavaiheessa on tiedettävä, että ei ole olemassa seikkaa, joka saattaisi olla omiaan vaarantamaan pesänhoitajan puolueettomuutta ja riippumattomuutta taikka aiheuttamaan näissä suhteissa perusteltuja epäilyksiä.

Valtioneuvoston periaatepäätös. Valtioneuvosto on 1 päivänä helmikuuta 1996 hyväksynyt periaatepäätöksen hallituksen toimintaohjelmaksi talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi. Tässä ohjelmassa mainitaan yhtenä toteutettavana toimenpiteenä konkurssilainsäädännön uudistamisen jatkaminen niin, että konkurssien väärinkäyttöä voidaan estää. Toimintaohjelman mukaan pesänhoitajien pätevyysvaatimuksia tiukennetaan ja konkurssiin liittyvää valvontaa muutenkin tehostetaan.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Sisäasiainministeriössä on valmisteltavana passilain (642/1986) ja poliisin henkilörekistereistä annetun lain (509/1995) muutokset, joissa tullaan ottamaan huomioon tässä esityksessä ehdotettu maastapoistumis- ja pas-

sinantamiskielto sekä velvollisuus luovuttaa passi poliisin haltuun.

Ehdotetut säännökset pesänhoitajan selvityksenantovelvollisuudesta liittyvät eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen laeiksi liiketoimintakiellosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Konkursisääntö

6 a §. Konkursisääntöön ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 a §, jonka mukaan konkurssihakemusta käsittelevä tuomioistuin voisi määrätä kiireellisistä pesän selvittämistä turvaavista toimista ennen kuin konkurssiin asettamisesta on päätetty. Pykälän *1 momentin* mukaan määrättävät turvaamistoimet koskisivat maastapoistumiskieltoa (1 kohta), omaisuuden takavarikkoa tai muuta turvaamistointia (2 kohta) sekä kirjanpidon ja siihen liittyvän asiakirja-aineiston takavarikkoa tai muuta turvaamistointia (3 kohta).

Vaatimuksen pykälässä tarkoitetusta turvaamistoimesta voisi esittää konkurssihakemuksen tehnyt tai muu velkoja. Vaatimus voitaisiin esittää sekä velallisen että velkojan vireille paneman konkurssiasian yhteydessä. Sanotuista turvaamistoimista voitaisiin määrätä vain, jos konkurssihakemuksen hyväksymiselle on ilmeisesti perusteet eli että konkurssia hakeneella velkojalla on selvä ja riidaton saatava ja että konkurssiin asettamiselle on konkursisäännön 5 §:ssä säädetty peruste.

Ehdotettu 1 momentin *1 kohta* liittyy ehdotettuun 38 §:ään, jonka mukaan velalliselle voitaisiin tietyin edellytyksin määrätä maastapoistumiskielto. Kieltoon määrätylle ei saisi antaa passia ja aikaisemmin annettu passisi olisi luovutettava poliisiin haltuun. Momentin 1 kohdan mukaan sanottu kielto voitaisiin antaa jo ennen konkurssiin asettamisesta tehtävää päätöstä, jos on todennäköisiä syitä epäillä, että velallinen poistuu maasta ja siten vaarantaa pesän selvittämisen. Perusteet kiellon määräämiselle olisivat samat määrättiinpä kielto ennen konkurssiin asettamis päätöstä, sen yhteydessä tai sen jälkeen.

Turvaamistoimista päättää oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan se tuomioistuin, jossa hakijan vaatimusta tai oikeutta koskevan pääasian oikeudenkäynti on vireillä. Näitä turvaamistoisäännöksiä ei ole säädetty konkurssiasioita silmällä pitäen niin, että konkurssihakemusta käsittelevällä tuomioistuimella olisi valta päättää turvaamistoimista. Tämä mahdollisuus olisi kuitenkin perusteltu velkojen oikeuksien turvaamiseksi. Sen vuoksi konkursisääntöön on tarpeen lisätä säännös, joka

nimenomaan mahdollistaisi turvaamistoimesta päättämisen myös konkurssihakemuksen vireillä ollessa. Turvaamistoimesta päättämään olisi tällöin toimivaltainen se tuomioistuin, joka on konkursisäännön 1 a §:n mukaan toimivaltainen konkurssiin asettamista koskevassa asiassa. Konkurssiin asettamisen jälkeen turvaamistoimille ei ole enää tarvetta, kun velallinen menettää konkurssin vuoksi oikeuden määrätä omaisuudestaan. Säännökset tästä ehdotetaan otettaviksi 1 momentin 2 kohtaan.

Yleiset säännökset turvaamistoimista ovat oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa. Sanotun luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään takavarikosta. Luvun 3 §:ssä on lueltu erilaisia muita turvaamistoimia, kuten se, että tuomioistuin velvoittaa vastapuolen sakon uhalla tekemään tai olemaan tekemättä jotakin tai että vastapuolen omaisuutta määrätään pantavaksi toimitsijan haltuun ja hoitoon. Tuomioistuin voi 3 §:n mukaan määrätä muustakin toimenpiteestä, joka voi olla tarpeen hakijan oikeuksien turvaamiseksi.

Momentin 2 kohdan mukaan konkurssihakemusta käsittelevä tuomioistuin voisi velkojan vaatimuksesta määrätä velallisen omaisuutta koskevasta takavarikosta tai oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta muusta turvaamistoimesta, jos on vaara, että velallinen kätkee, hävittää tai luovuttaa omaisuutta velkojen vahingoksi. Edellytyksenä 2 kohdassa tarkoitetun turvaamistoimen määräämiselle olisi siis hukkaamisvaaran käsillä oleminen.

Momentin 2 kohdan mukaan velallisen omaisuutta voitaisiin määrätä pantavaksi takavarikkoon velkojille tulevan jako-osuuden turvaamiseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että takavarikko voisi koskea velallisen koko omaisuutta. Turvaamistoimi kohdistettaisiin tietysti vain siihen omaisuuteen, jonka osalta on olemassa hukkaamisvaara. Jos velallinen edelleen harjoittaa liiketoimintaa, tuomioistuin voisi takavarikon sijasta tai sen ohella määrätä muusta toimenpiteestä, jotta normaalia liiketoimintaa ei vaarannettaisi. Määräys voisi esimerkiksi sisältää sen, että vaihto-omaisuuden luovuttaminen edellyttää toimitsijan luvan.

Momentin 3 kohdan mukaan velkoja voisi vaatia, että tuomioistuin määräisi velallisen kirjanpitokirjojen, tositteiden ja muun kirjanpitoaineiston, hallintoa koskevien ja muiden

liiketoimintaan liittyvien asiakirjojen takavarikosta tai muusta oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä tarkoitettusta turvaamistoimesta. Takavarikon ohella kysymykseen voisi tulla esimerkiksi se, että tuomioistuimien sakon uhalla kieltäisi sitä, jonka hallussa edellä mainittu aineisto on, luovuttamasta sitä velalliselle.

Turvaamistoimesta voitaisiin määrätä, jos on vaara, että velallinen tulisi vaikeuttamaan pesän selvittämistä kätkemällä, hävittämällä tai vahingoittamalla mainittua aineistoa. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi estää se, että velallinen konkurssihakemuksesta tiedon saatuaan ryhtyisi hävittämään tai vahingoittamaan kirjanpitoaineistoaan.

Turvaamistoimen kohteena voisivat olla varsinaisen kirjanpitoaineiston lisäksi velallisyhteisön hallintoelinten kokousten pöytäkirjat sekä yrityksen kirjeenvaihto, sitoumukset ja sopimukset. Muista liiketoimintaan liittyvistä asiakirjoista turvaamistoimen kohteena voisivat olla esimerkiksi velallisen apukirjanpidon ja sisäisen kirjanpidon aineisto sekä velallisen pitämät rekisterit. Turvaamistoimi voisi kohdistua paitsi asiakirjoihin myös muihin tallenteisiin, kuten tietojenkäsittelyjärjestelmien tiedostoihin.

Ehdotetun 2 momentin mukaan velkojan 1 momentissa tarkoitettu vaatimus voitaisiin asian kiireellisyyden vuoksi hyväksyä varaamatta velalliselle tilaisuutta tulla kuulluksi. Pykälän 1 momentissa tarkoitettu kieltäminen määräsikin kumottava heti, kun niiden voimassapitämiseen ei olisi aiheetta. Tuomioistuimien voisi tehdä kumoamispäätöksen omasta aloitteestaan taikka velallisen tai velkojan vaatimuksesta. Velallisella olisi näin mahdollisuus saattaa asia uudelleen tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos konkurssihakemus hylätään, jätetään tutkimatta tai jää sillensä, 1 momentissa tarkoitettu kieltäminen ja määräys samalla raukeaisivat. Selvyyden vuoksi olisi asianmukaista, että tuomioistuimien erikseen toteaisi turvaamistoimen voimassaolon päätymisen.

Turvaamistoimen merkitys on erilainen sen mukaan, onko kyseessä 1 kohdassa vai 2 ja 3 kohdassa tarkoitettu turvaamistoimi. Ensin mainitussa tapauksessa tuomioistuimen on konkurssiin asettamisesta päättäessään määrättävä, pidetäänkö maastapoistumiskielto voimassa vai ei. Momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettu turvaamistoimi menettää merkityksensä konkurssiin asettamispäätöksen vuoksi, koska konkurssin alettua velallinen

menettää vallintaoikeutensa konkurssipesään kuuluvaan omaisuuteen ja väliaikaisella pesänhoitajalla on oikeus ja velvollisuus ottaa pesän asiakirjat ja omaisuus haltuunsa. Asian luonteen vuoksi erityistä määrääystä turvaamistoimen voimassaolon päättymisestä ei tarvittaisi.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettua päätöksestä ei saisi valittaa. Velallinen saisi kuitenkin ilman määräaikaakaan kannella päätöksestä. Kantelu olisi käsiteltävä kiireellisenä.

Pykälän 4 momentin mukaan 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuista turvaamistoimista olisi lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 5 §:n 1 momentissa sekä 10—13 §:ssä säädetään. Sovellettaviksi tulisivat näin ollen sanotun luvun säännökset hakemuksen muodosta (5 § 1 momentti). Hakemus olisi tehtävä kirjallisesti. Vaatimus voitaisiin myös tehdä suullisesti istunnossa, jossa konkurssiasiaa käsitellään.

Turvaamistoimen täytäntöönpanosta aiheutuvista kuluista vastaisi viittaussäännöksen perusteella ensisijaisesti hakija (10 §). Konkurssihakemuksesta annettavan päätöksen yhteydessä ratkaistaisiin asianosaisen vaatimuksesta, kuka lopullisesti vastaa kuluista. Konkurssihakemuksesta annettavaa ratkaisua olisi pidettävä mainitussa 10 §:ssä tarkoitettuna pääasian käsiteltynä.

Jos turvaamistoimi on hankittu tarpeettomasti, hakijan olisi korvattava vastapuolelle turvaamistoimesta ja sen täytäntöönpanosta aiheutunut vahinko sekä asiassa aiheutuneet kulut (11 §). Vahingon ja kulujen korvaamista koskevan kanteen nostamisesta olisi voimassa, mitä 12 §:ssä säädetään.

Turvaamistoimipäätöksen täytäntöönpano kuuluu oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 13 §:n mukaan ulosottomiehelle, ja siitä säädetään ulosottolain 7 luvussa. Viittaussäännöksen perustella tämä koskisi myös konkurssiasian yhteydessä määrättyä turvaamistointa. Takavarikosta päättäessään tuomioistuimien voisi tarvittaessa määrätä tietyn omaisuuden pantavaksi toimitsijan haltuun ja hoitoon ja muutoinkin antaa turvaamistoimesta päättäessään tarkempia määräyksiä sen täytäntöönpanosta. Ehdotetun 6 a §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu asiakirja-aineisto voitaisiin takavarikoida siltä, jonka hallussa aineisto on. Säännös mahdollistaisi takavarikon toimittamisen myös sivullisen luona. Jos kirjanpito on annettu tilitoimiston tehtäväksi

ja kirjanpitoaineistoa on toimiston hallussa, takavarikon toimittajan eli ulosottomiehen tulisi arvioida, tulisiko osa takavarikoidusta aineistosta ottaa ulosottomiehen haltuun ja voisiko osa jäädä kirjanpitäjän hallintaan. Tässä tapauksessa ulosottomiehen tulisi antaa kirjanpitäjälle ulosottolain 7 luvun 2 §:n 2 momentin mukainen kieltö takavarikoitavan aineiston hukkaamisesta. Ulosottomies voisi tällöin myös sinetöidä sivullisen haltuun jäävän aineiston.

Jos ulosottomies takavarikoi asiakirja-aineistoa ottamalla sen haltuunsa, aineisto tulee säilyttää luotettavalla tavalla siihen saakka, kun määräys turvaamistoimesta kumotaan tai aineisto voidaan luovuttaa pesän hallinnolle. Ulosottolakia on muutettu lailla 171/1997, joka tuli voimaan 15 päivänä maaliskuuta 1997. Ulosottolain uuden 3 luvun 34 g §:n 1 momentin mukaan ulosottomies ei saa ilman asianomaisen lupaa paljastaa eikä käyttää hyödyksi tietoja, jotka koskevat toisen liike- tai ammattisalaisuutta, yksityisen henkilökohtaisia oloja tai sellaisia velallisen tai sivullisen taloudellista asemaa koskevia tietoja, jotka ulosottoviranomainen on muutoin hankkinut täytäntöönpanossa. Velkojilla eikä muillakaan olisi oikeutta saada tietoonsa turvaamistoimen kohteena olevien asiakirjojen sisältämiä velallisen liikesalaisuuksia ja muita vastaavia salassa pidettäviä seikkoja. Ulostottolain 3 luvun 34 g §:n 2 momentissa säädetty ulostoton hakijan tietojensaantioikeus ei koskisi nyt esillä olevaa tapausta.

Pykälän 1 momentissa 1 kohdassa tarkoitettu maastapoistumiskieltö tulisi voimaan heti, kun se on annettu. Velallinen saisi tiedon 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettusta maastapoistumiskiellosta ja velvollisuudesta luovuttaa passi poliisin haltuun tuomioistuimelta, jonka olisi ehdotetun 38 §:n 4 momentin mukaan ilmoitettava päätöksestään heti velalliselle. Vastaava ilmoitus olisi tehtävä myös kiellon kumoamista ja raukeamista tarkoittavasta päätöksestä. Tuomioistuimen olisi ilmoitettava sanotuista päätöksistään viipymättä myös poliisille, joka tallentaisi tiedot poliisin tietojärjestelmään.

17 §. Pykälässä määriteltäisiin se henkilöpiiri, johon pesäluettelon vahvistamista, henkilökohtaisen liikkumisvapauden rajoittamista, velallisen yleistä tietojenantovelvollisuutta ja velalliselle pesän selvittämisestä aiheutuvien kustannusten korvausta koskevia säännöksiä voitaisiin soveltaa.

Kun velallisena on yhteisö tai säätiö, velallisena pidettäisiin edellä mainittuja velallisen velvollisuuksia ja oikeuksia koskevia säännöksiä sovellettaessa ehdotetun 1 momentin mukaan ensinnäkin sitä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön velvoitteista, yhteisön tai säätiön toimitusjohtajaa tai hallituksen jäsentä, selvitysmiestä tai näihin rinnastettavassa asemassa olevaa henkilöä sekä sitä, joka on ollut edellä tarkoitettussa asemassa yhteisössä tai säätiössä konkurssihakemuksen tekemistä edeltäneen vuoden aikana. Henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön velvoitteista ovat lähinnä avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön henkilökohtaisesti vastuunalaiset yhtiömiehet, joihin sovellettaisiin velallista koskevia säännöksiä. Osuuskunnan jäseniin ei säännöksiä olisi tarkoitus soveltaa niissäkään tapauksissa, joissa osuuskunnan sääntöjen mukaan jäsenille saattaisi syntyä velkoja kohtaan lisämaksuvelvollisuus. Yhteisön tai säätiön johtoon kuuluvaan henkilöön kuten toimitusjohtajaan tai hallituksen jäseneseen taikka selvitysmieheen sovellettaisiin velallista koskevia säännöksiä, samoin näihin rinnastettavassa asemassa olevaan henkilöön, esimerkiksi asunto-osakeyhtiön isännöitsijään.

Tuomioistuimen määräyksestä velallisen velvollisuuksia koskevien säännösten soveltamispiiriä voitaisiin 2 momentin mukaan laajentaa. Tietyissä tapauksissa on tarpeen, että myös aikaisemmin kuin konkurssihakemusta edeltäneen vuoden aikana johtotehtävissä toimineet velvoitetaan myötävaikuttamaan pesän selvittämiseen. Jos esimerkiksi yhteisön hallitus on kokonaan vaihtunut, voi olla tärkeää, että velallisen myötävaikutusvelvollisuus voidaan tarvittaessa ulottaa myös aikaisempiin hallituksen jäseniin. Sama koskee henkilöitä, joilla ei ole ollut muodollista asemaa yhteisössä, mutta jotka ovat tosiasiallisesti osallistuneet johtotehtäviin tai hallintoon, esimerkiksi yhtiön pääosakkaita. Kyseisillä henkilöillä voi olla velallisyhtiöön liittyvän asemansa puolesta sellaisia tietoja pesästä, joita kenelläkään muulla ei ole.

Kun velallinen on luonnollinen henkilö, edellä mainittuja säännöksiä voitaisiin ehdotetun 2 momentin mukaan tuomioistuimen määräyksestä soveltaa myös siihen, joka on tosiasiallisesti johtanut velallisen elinkeinotoimintaa. Tarkoituksena on, että velallisen velvollisuudet koskisivat myös ilman mitään muodollista asemaa velallisen asioita hoi-

tanutta henkilöä. Sama koskisi myös henkilöä, joka on hoitanut velallisen omaisuutta esimerkiksi holhoojana, velallisen asuessa ulkomailla tai muutoin velallisen toimeksiantona. Velallisen puoliso ei olisi enää pelkästään aviositeen perusteella velvollinen vahvistamaan pesäluetteloa oikeaksi.

Nykyisen konkurssisäännön 17 §:n mukaan velkojilla on valta vaatia tiettyä henkilöä vahvistamaan pesäluettelo oikeaksi. Ehdotuksen mukaan 2 momentissa tarkoitettun vaatimuksen henkilöpiiriin laajentamisesta voisi esittää tuomioistuimelle pesänhoitaja tai velkoja.

Tuomioistuimen olisi varattava sille, jota 2 momentissa tarkoitettu vaatimus koskee, tilaisuus tulla kuulluksi. Päätöksestä, jolla määräys on annettu, ei saisi valittaa. Päätöksestä saisi kuitenkin kannella ilman määräaikaa, ja asia käsiteltäisiin kiireellisenä.

37 §. Ehdotuksen mukaan velallisen liikumista Suomessa ei enää pesän selvityksen turvaamiseksi rajoitettaisi. Velallisen olisi kuitenkin ilmoitettava pesänhoitajalle olinpaikkansa ja yhteystietonsa sekä oltava tarvittaessa pesänhoitajan tavoitettavissa. Näiden tietojen muutoksistakin olisi ilmoitettava. Ilmoitusvelvollisten piiri ilmenee 17 §:stä. Pesänhoitaja voi käytännössä antaa ohjeita yhteystietojen antamisesta. Velallisen laiminlyönti tietojen antamisessa saattaisi osaltaan johtaa 18 §:n niskoittelevaa velallista koskevien säännösten soveltamiseen.

38 §. Velallisen maasta poistuminen voitaisiin 1 momentin mukaan kieltää, jos se on välttämätöntä velallisen omaisuuden ja velvoitteiden selvityksen turvaamiseksi. Kiellostä päättäisi aina tuomioistuin.

Kielto voitaisiin määrätä vain, kun velallisen olosuhteiden tai muiden seikkojen perusteella on todennäköisiä syitä epäillä, että velallinen poistuu maasta ja tulisi vaikeuttamaan konkurssimenettelyä. Velallinen voi olla esimerkiksi ryhtynyt toimiin maasta poistumisen valmistelemiseksi ja omaisuutensa siirtämiseksi ulkomaille. Vaatimuksen kiellon määrittämisestä voisi esittää pesänhoitaja tai velkoja.

Maastapoistumiskielloilla puututaan voimakkaasti yksilön perusoikeuksiin. Sen vuoksi kiellon käyttö tulisi rajoittaa vain niihin tapauksiin, joissa kielto on todella välttämätön. Asiaa ratkaistaessa tulisi arvioida, onko todellista vaaraa velallisen maasta poistumisesta ja onko velallisen tai hänen edustajansa myötävaikutus tarpeen pesän

selvityksessä ja vaarantuisiko pesän selvittäminen maastapoistumisen vuoksi. Esimerkiksi velallisyhteisön hallituksen jäsenen ulkomaanmatka voi liittyä hänen päätoimeensa toisen työnantajan palveluksessa.

Asian kiireellisyys vuoksi kielto voitaisiin määrätä myös velallista kuulematta. Kielto olisi kumottava heti, kun sen voimasapitämiseen ei olisi aihetta. Kiellon kumoamisesta voisi tuomioistuin päättää viran puolesta taikka velallisen, pesänhoitajan tai velkojan vaatimuksesta. Kieltoon määrättyllä olisi näin mahdollisuus saattaa asia uudelleen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Kielto voisi olla voimassa enintään siihen asti, kun velallinen on vahvistanut pesäluettelon oikeaksi eli yleensä velkojainkuulusteluun saakka. Säännöksessä tarkoitetaan tietysti velallista tai sitä velallisen edustajana olevaa, joka on velvoitettu vahvistamaan pesäluettelo oikeaksi. Kielto voisi olla voimassa siihen saakka, kun kyseinen henkilö on tältä osin täyttänyt velvollisuutensa. Kielto raukeaisi tällöin eikä erityistä päätöstä raukeamisen toteamiseksi tarvittaisi. Selvyyden vuoksi olisi asianmukaista, että tuomioistuin erikseen toteaisi kiellon voimassaolon päätymisen.

Maastapoistumiskielto tarkoittaisi 2 momentin mukaan aina samalla sitä, että kieltoon määrättylle ei saisi antaa passia. Jos hänelle on annettu passi ennen kieltoon määräämistä, hänen olisi luovutettava se poliisin haltuun kiellon voimassaoloajaksi. Selvää on, että Suomen liittyminen Schengenin sopimukseen tulee vähentämään passin antamiskiellon ja passin luovutusvelvollisuuden merkitystä. Jos velallinen rikkoo maastapoistumiskieltoa, tämä voisi osaltaan tulla arvioitavaksi konkurssisäännön 18 §:ssä tarkoitettuna velallisen niskoitteluna.

Maastapoistumiskieltoa koskevasta päätöksestä ei 3 momentin mukaan saisi valittaa. Velallinen voisi kuitenkin kannella päätöksestä ilman määräaikaa, ja asia käsiteltäisiin kiireellisenä.

Tuomioistuimen olisi 4 momentin mukaan huolehdittava siitä, että velallinen saa heti tiedon matkustuskiellosta ja velvollisuudesta luovuttaa passi poliisiin haltuun sekä kiellon kumoamisesta ja raukeamisesta. Ilmoitus voitaisiin tehdä tarkoitukseen soveltuvalla tavalla ja se voitaisiin antaa myös pesänhoitajan tehtäväksi. Ilmoitus tulisi tehdä velalliselle nopeimmalla mahdollisella tavalla. Ilmoitus voitaisiin tehdä myös puhelimitse.

Tällöin olisi kuitenkin syytä viipymättä lähettää päätös myös postitse. Tuomioistuimen tulisi viipymättä tehdä poliisille vastaava ilmoitus, jotta tieto saataisiin heti tallennettua poliisin tietojärjestelmään. Myös rajavartiolaito- ja tulliviranomaisilla on oikeus saada nämä tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla muun muassa juuri henkilöiden maasta lähdön valvontaa varten.

39 §. Konkurssisäännön mukaan velalliselä, jonka liikkumisvapautta on laissa rajoitettu, on oikeus saada elatusta konkurssipesästä. Säännökset on tarkoitettu pitämään olennaisilta osin ennallaan. Avustusta olisi mahdollista saada konkurssituomion antamiseen saakka.

Elatuksen turvaamisella konkurssipesän varoista on ennen ollut nykyistä suurempi merkitys. Nykyinen toimeentulokijärjestelmä ja sosiaalietuudet turvaavat perustoimeentulon aikaisempaa paremmin. Tietyissä tilanteissa elatussäännöksellä voi kuitenkin edelleen olla merkitystä.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan velalliselle ja hänen elatuksensa varassa olevalle olisi annettava konkurssipesän varoista avustusta, jollei hänen toimeentulonsa olisi muuten turvattu. Tarkoituksena on turvata niiden velallisten elatusta, joiden välittömät mahdollisuudet toimeentuloon konkurssin vuoksi vaikeutuvat.

Avustusta myönnettäessä olisi otettava huomioon velallisen ansaintamahdollisuudet. Huomioon otettaisiin myös velallisen toiminta pesän selvittämiseksi. Konkurssipesän mahdollisuus suorittaa avustusta olisi myös otettava huomioon.

Konkurssivelallisen ja hänen perheensä kannalta saattaa olla tarpeen, että heillä olisi mahdollisuus jatkaa asumista konkurssipesän hallinnassa olevassa asunnossa. Avustuksena velalliselle voitaisiin myöntää väliaikainen asumisoikeus konkurssipesän varallisuuteen kuuluvassa asunnossa. Näin menetellään usein nykyin. Tämä voi olla perusteltua myös asunnon hoidon kannalta.

Avustuksenantovelvollisuus rajoittuisi konkurssimenettelyn aikaan eli konkurssiin asettamispäätöksestä enintään konkurssituomion antamiseen asti.

Jos velalliselle on pesän selvittämiseen liittyvien veloitteidensa vuoksi syntynyt suoranaisia kuluja, hän saisi ehdotetun 2 momentin perusteella konkurssipesän varoista kohtuullisen korvauksen tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista. Matkakus-

tannuksilla tarkoitetaan tässä matkasta aiheutuneita tarpeellisia menoja ja toimeentulokustannuksilla ruoka- ja majoittumiskustannuksia. Oikeus kustannusten korvaukseen olisi paitsi velallisella, joka on luonnollinen henkilö, myös kaikilla niillä henkilöillä, joihin ehdotetun 17 §:n mukaisesti sovelletaan velallista koskevia säännöksiä.

Jos konkurssipesän varoista maksettavasta avustuksesta tai kustannusten korvauksesta on erimielisyyttä, asian ratkaisisi ehdotetun 3 momentin mukaan konkurssiasiaa käsittelevä tuomioistuin. Säännös vastaa nykyistä 42 §:n 2 momenttia. Asiaa koskevan hakeuksen tulisi useimmiten tekemään velallinen, jonka pyyntöä avustuksen myöntämisestä tai kustannusten korvauksesta ei ole hyväksytty.

50 §. Pykälän 1 momentissa nyt olevat väliaikaisen pesänhoitajan kelpoisuus- ja esteellisyysäännökset siirrettäisiin 51 §:ään. Väliaikaisen pesänhoitajan kelpoisuutta ja esteellisyttä sekä tehtävästä vapauttamista tulisivat koskemaan samat säännökset kuin varsinaista pesänhoitajaa. Momenttiin otettaisiin vain viittaus 51 §:n 1 ja 3 momenttiin sekä 61 §:ään.

Voimassa olevan lain mukaan tuomioistuin voi ennen pesänhoitajan määräämistä harkintansa mukaan kuulla velkojia ja pesänhoitajaksi esitettyä henkilöä. Ehdotuksen mukaan tuomioistuimen tulisi tarvittaessa kuulla edellä mainittuja henkilöitä. Sanamuodon muutos asettaisi tuomioistuimille nykyistä tiukemman kuulemisvelvoitteen. Käytännössä tuomioistuimen tulisi kuulla suurimpia velkojia aina kun velallinen itse tai velallisen lähipiiriin kuuluva velkoja on tehnyt konkurssihakemuksen, paitsi jos tuomioistuin on vakuuttunut siitä, että esitetty henkilö täyttää vaaditut edellytykset.

Ehdotetun 51 §:n mukaan varsinaisen pesänhoitajan määräämistä koskevasta päätöksestä saisi valittaa. Väliaikaisen pesänhoitajan määräämisestä ei sen sijaan olisi valitusoikeutta. Käytännössä valitusoikeudella ei olisi merkitystä, koska väliaikaisen pesänhoitajan toimikausi on lyhyt, konkurssiin asettamisesta yleensä noin kuukauden kuluessa pidettävään velkojainkuulusteluun saakka. Valitusta ei näin ollen ehdittäisi muutoksenhakutuomioistuimessa ratkaista ennen varsinaisen pesänhoitajan määräämistä. Velallisella ja velkojalla olisi kuitenkin ehdotuksen mukaan mahdollisuus vaatia väliaikaisen pesänhoitajan vapauttamista tehtä-

västään 61 §:n 1 momentissa tarkoitetuilla perusteilla. Tätä koskevasta päätöksestä taas olisi valitusoikeus 61 §:n 5 momentin mukaan.

Pykälän 3 momentissa säädetään väliaikaisen pesänhoitajan palkkiosta. Jos konkurssi raukeaa, maksuvelvollinen on velallinen. Nykyisen säännöksen mukaan tuomioistuin vahvistaa palkkion väliaikaisen pesänhoitajan tai velallisen vaatimuksesta. Väliaikainen pesänhoitaja ja velallinen voivat myös sopia palkkiosta keskenään tuomioistuimen ulkopuolella. Ehdotuksen mukaan konkurssin rautessa väliaikaisen pesänhoitajan palkkiosta päättäisi aina tuomioistuin. Pykälää tarkennetaan myös niin, että samaa säännöstä sovellettaisiin konkurssin peruuntuessa. Tämän esityksen mukaan pesänhoitajan tulisi laatia selvitys velallisen konkurssia edeltävästä toiminnasta. Selvitys olisi laadittava siinäkin tapauksessa, että konkurssi raukeaa varojen puutteeseen. Pesänhoitajan asemaan sopii huonosti se, että velallinen ja pesänhoitaja voisivat keskenään sopia pesänhoitajan palkkiosta, kun pesänhoitajan yhtenä tehtävänä on selvittää velallisen toimien lainmukaisuutta. Ehdotuksen mukaan tuomioistuin ei voisi päättää palkkiosta ennen kuin sille on toimitettu edellä tarkoitettu selvitys. Näin voidaan varmistua siitä, että selvitys tehdään asianmukaisesti.

Pykälän 4 momentin säännös pesänhoitajan tehtävästä vapauttamisesta kumottaisiin. Ehdotettuun 61 §:ään tulisivat yleiset, myös väliaikaista pesänhoitajaa koskevat säännökset tehtävästä vapauttamisen perusteista ja noudatettavasta menettelystä.

50 b §. Konkurssisääntöön ehdotetaan lisättäväksi uusi 50 b §, jossa säädettäisiin väliaikaisen pesänhoitajan velvollisuudesta laatia selvitys velallisesta ja velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta. Tämä korvaisi nykyisin liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 7 §:ssä säädetyn konkurssipesän hoitajalle kuuluvan ilmoitus- ja tietojenantovelvollisuuden. Useissa käräjäoikeuksissa vaaditaan jo nykyisin konkurssiasioiden yhteydessä vastaavanlainen selvitys väliaikaiselta pesänhoitajalta. Tämä velvollisuus ei kuitenkaan perustu lakiin.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan selvityksestä tulisi ilmetä ensiksikin velallisen omistus- ja konsernisuhteet, jos velallinen on yhteisö. Konkurssin pääasialliset syyt tulisi arvioida 2 kohdan mukaan. Selvittää tulisi niin ikään, miten velallinen on hoitanut

kirjanpitoa (3 kohta) eli onko ja minkälaisia puutteita tai laiminlyöntejä velallisen kirjanpidossa. Momentin 4 kohdan mukaan tulisi selvittää, onko velallisen toiminnan johtamisessa käytetty välikäsiä. Selvityksestä tulisi myös ilmetä havainnot sellaisista seikoista, joilla voi olla merkitystä konkurssin jatkumisen kannalta (5 kohta), esimerkiksi, onko tiedossa, että pesään voidaan saada takaisinsaantikanteella varoja, jotka riittäisivät konkurssikustannusten kattamiseen, sekä niinkään havainnot sellaisista seikoista, joilla voi olla merkitystä liiketoimintakiellon määräämisen kannalta (6 kohta). Lisäksi ehdotuksen mukaan tulee ilmoittaa velallisen toimintaan ja tileihin kohdistuvat, vireillä olevat tai vireille tulevat tarkastukset tai niiden tarpeellisuus (7 kohta). Selvitys tulee laatia silloinkin, kun on ilmeistä, että konkurssi raukeaa varojen puutteeseen.

Pykälän 2 momentin mukaan väliaikaisen pesänhoitajan tulee antaa selvitys tuomioistuimelle sen määräämänä ajankohtana. Tuomioistuin määrää tästä ajankohdasta yleensä konkurssiin asettamisesta päättäessään. Jos on ilmeistä, että konkurssi tulee raukeamaan varojen puuttuessa, on syytä määrätä selvitys annettavaksi joitakin päiviä ennen velkojainkuulustelua, jolloin kaikilla asiaan osallisilla on mahdollisuus tutustua selvitykseen. Selvityksen antamiselle varattava määräaika arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti konkurssin laajuus, konkurssin raukeamismahdollisuus sekä myös selvityksen kiireellisyys esimerkiksi liiketoimintakieltovaatimuksen esittämistä silmällä pitäen. Samalla kun pesänhoitaja antaa selvityksen tuomioistuimelle, hänen on toimitettava se myös konkurssiasiamiehelle ja syyttäjälle. Selvitys palvelisi yhtäältä konkurssiasiamiestä tämän harkitessa esimerkiksi erityistarkastuksen toimittamisen tarpeellisuutta ja selvitettyä velallisen konkurssia edeltävän liiketoiminnan lainmukaisuutta sekä toisaalta syyttäjää liiketoimintaan liittyvien rikossyytteiden harkinnassa ja liiketoimintakieltosedellytysten arvioinnissa. Pyynnöstä selvitys tulisi ehdotuksen mukaan toimittaa myös esitutkintaviranomaiselle ja velkojalle.

Jos selvityksen antamisen jälkeen tulee ilmi sellainen 1 momentissa tarkoitettu seikka, jolla voi olla olennaista merkitystä liiketoimintakiellon määräämisen kannalta, olisi pesänhoitajan 3 momentin mukaan saatettava se viipymättä syyttäjän ja konkurssiasiamiehen tietoon. Säännös on tarpeellinen, koska

selvityksen laatimiseen mennessä eivät kaikki liiketoimintakieltoedellytysten kannalta merkitykselliset seikat ole välttämättä vielä tulleet esille. Tältä osin säännös vastaisi asiallisesti liiketoimintakiellosta annetun lain nykyistä 7 §:ää.

51 §. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin uskotun miehen määräämisestä. Ehdotuksen mukaan tuomioistuin määräisi uskotun miehen läsnä olevia velkojia sekä harkintansa mukaan muitakin velkojia ja pesänhoitajaksi esitettyä kuultuaan. Nykyisen lain mukaan uskotun miehen valitsevat velkojat ja tuomioistuimella on vain mahdollisuus torjua tehtävään sopimattoman uskotun miehen määrääminen. Tuomioistuimelle tulisi samanlainen itsenäinen harkintavalta uskotun miehen henkilön ja uskottujen miesten lukumäärän suhteen kuin sillä on väliaikaista pesänhoitajaa määrättäessä. Velkojien esitykset eivät näin sitoisi tuomioistuinta, vaan sen olisi harkittava, onko ehdotettu henkilö tai joku heistä tehtävään kelpoinen ja esteetön siinä toimimaan. Kun konkurssipesää hoidetaan konkurssivelkojien lukuun, tuomioistuimen tulee tietenkin ottaa asianmukaisesti huomioon velkojien esitykset uskotun miehen henkilöstä niin, että pesänhoitajaksi määrätty nauttii velkojien yleistä luottamusta.

Momentissa säädettäisiin myös pesänhoitajan kelpoisuudesta ja esteellisyydestä. Säännöstä sovellettaisiin uskottuun mieheen, joka 62 §:n mukaan jatkaa paikalletulopäivän jälkeen toimitsijamiehenä ja 50 §:n 1 momentin viittaussäännöksen nojalla myös väliaikaiseen pesänhoitajaan. Säännös vastaisi nykyisin 50 §:n 1 momentissa olevaa väliaikaista pesänhoitajaa koskevaa sääntelyä siltä osalta kuin on kysymys kelpoisuusehdoista ja esteellisyydestä suhteessa konkurssivelalliseen. Näiltä kohdin viitataan siihen, mitä hallituksen esityksessä laeiksi konkurssipesien hallinnon valvonnasta sekä konkurssisäännön muuttamisesta (HE 249/1994 vp, s. 9 ja 19) on esitetty.

Esteellisyyserusteeksi tulisi yleisperusteissa mainituista syistä myös pesänhoitajan läheinen sidonnaisuus velkojaan. Pesänhoitaja ei saa olla sellaisessa suhteessa velkojaan, että se voisi olla omiaan vaarantamaan pesänhoitajan tasapuolisuutta velkojiin nähden tai hänen kykyään hoitaa asianmukaisesti tehtäviään. Edellä sanottu tarkoittaa sitä, että pesänhoitajana ei saisi olla velkoja tai velkojan lakisääteinen edustaja eikä velkojan tai velkojan kanssa samaan konserniin kuuluvan

yrittäjän palveluksessa oleva, koska tällöin luottamus pesänhoitajan tasapuolisuuteen voi tyypillisesti vaarantua.

Pelkästään se seikka, että pesänhoitajaksi ehdotettu on toiminut velkojan asiamiehenä tai että velkoja on esittänyt samaa henkilöä pesänhoitajaksi eri konkurssipesiin, ei vielä tekisi häntä esteelliseksi. Koska pesänhoito tapahtuu velkojien intressissä, on selvää, että velkojat esittävät pesänhoitotehtäviin niihin päteviksi tuntemiaan ja luottamustaan nauttivia henkilöitä. Esteellisyys tuleekin kysymykseen lähinnä silloin, kun asianhaaroista voidaan päätellä, että pesänhoitajaksi esitetyn asema velkojaan nähden on epäitsenäisen tai että hän on leimautunut jonkin velkojan etujen ajajaksi.

Konkurssin ja yrityssaneerauksen erilaisista lähtökohdista ja tavoitteista johtuen lakiin ei esitetä otettavaksi yrityksen saneerausesta annetun lain 83 §:n 4 momenttia vastaava säännöstä, jonka mukaan esteellinen henkilö voisi toimia pesänhoitajana velkojenemmistön suostumuksin. Konkurssimenettelyn, ennen muuta saatavien oikeellisuuden selvittelyn ja tarvittaessa riitauttamisen sekä pesänhoidon asianmukaisuuden turvaamiseksi pesänhoitajan olisi aina oltava tehtävänsä esteetön.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuin voi myöhemminkin määrätä pesänhoitajan määrättyä tehtävää varten. Tämä voi olla tarpeen, kun pesänhoitaja on esteellinen toimimaan tietyssä asiassa pesänhoitajana, esimerkiksi sen vuoksi, että hän on myös oikeudenkäynnissä vastapuolena olevan konkurssipesän pesänhoitaja. Tällaisesta pesänhoitajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä pesänhoitajasta säädetään.

Pykälän 3 momentin mukaan pesänhoitajaksi ehdotetun tulee oma-aloitteisesti ilmoittaa konkurssituomioistuimelle kaikki ne seikat, jotka voivat olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan tai tasapuolisuuttaan pesänhoitajana tai aiheuttamaan näissä suhteissa perusteltuja epäilyksiä. Erityisesti olisi ilmoitettava sidokset velalliseen ja eri velkojiin, jotta tuomioistuin ja velkojat voisivat arvioida, onko hän niiden perusteella esteellinen tehtävään. Näin ilmoituksessa tulisi todeta esimerkiksi se, onko henkilöllä ollut aikaisempia toimeksiantosuhteita velalliseen ja eri velkojiin sekä niiden laatu ja laajuus. Asiallisesti vastaavan, välimiehen esteellisyyttä koskevan välimiesmenettelystä annetun lain (967/1992) 9 §:n 2 momentin

säännöksen esitöiden (HE 202/1991 vp, s. 14) mukaan myös sellaiset seikat, jotka eivät ehkä ole riittäviä välimiehen julistamiseksi esteelliseksi, on ilmoitettava, jos voidaan olettaa, että nämä seikat voivat aiheuttaa epäilyä välimiehen puolueettomuudesta tai riippumattomuudesta. Pesänhoitajaksi esitetyn henkilön ilmoitusvelvollisuus olisi tässä samanlaajuinen. Kyselyoikeutensa nojalla tuomioistuimien voisi vaatia pesänhoitajaksi ehdotetulta selvitystä myös muista tämän kelpoisuuteen liittyvistä seikoista. Ilmoitus voitaisiin tehdä ja muu selvitys antaa tuomioistuimen määräyksen mukaan kirjallisesti tai suullisesti.

Pykälän 4 momentin mukaan tuomioistuinten päätökseen varsinaisen pesänhoitajan määräämisestä voitaisiin hakea muutosta valittamalla. Oikeuskäytännössä uskotun miehen määrääminen on rinnastettu sellaiseen konkurssimenettelyn jatkumisen suhteen lopullista laatua olevaan ratkaisuun, johon voidaan hakea muutosta valittamalla (KKO 1996:37). Kun pesänhoitajan tehtäviä ehdotetaan nyt edelleen laajennettaviksi ja samalla pesänhoitajan kelpoisuus- ja esteellisyysvaatimuksia tiukennettaviksi, on perusteltua ottaa lakiin selvyuden vuoksi säännös muutoksenhakumahdollisuudesta. Väliaikaisen pesänhoitajan määräämispäätöksestä ei sen sijaan ehdotetun 50 §:n perusteluissa esitetystä syistä voitaisiin valittaa. Konkursisäännön 113 §:stä ilmenee, että pesänhoitajan määräys on voimassa muutoksenhausta huolimatta.

Valitusoikeus olisi vain konkurssivelkojilla. Tätä oikeutta ei voisi olla esimerkiksi velallisella eikä pesänhoitajaksi esitetyllä henkilöllä, jota ei ole tehtävään määrätty. Velallisella olisi kuitenkin oikeus vaatia pesänhoitajan vapauttamista tehtävästään ehdotetun 61 §:n 1 momentin mukaisilla perusteilla. Pesänhoitajan vapauttamista koskevista päätöksistä taas olisi valitusoikeus ehdotetun 61 §:n 5 momentin mukaan.

52 §. Pykälän 1 momentti ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi, koska pesänhoitajan kelpoisuusehtoja ja valitsemista koskevat säännökset tulisivat muutettavaksi ehdotettuun 51 §:ään.

61 §. Pykälässä säädettäisiin niistä perusteista, joilla pesänhoitaja voidaan vapauttaa tehtävästään, ja vapauttamisessa noudatettavasta menettelystä. Säännökset koskisivat varsinaista pesänhoitajaa (uskottu mies ja toimitsijamies) sekä väliaikaista pesänhoitajaa.

jaa.

Pesänhoitaja voitaisiin 1 momentin 1 kohdan mukaan vapauttaa tehtävästään ensinnäkin, jos havaitaan, että hän ei ole tehtävään kelpoinen tai että hän on esteellinen. Säännös saisi näin sisältönsä ehdotetun 51 §:n 1 momentin kelpoisuussäännöksestä. Tehtävistä vapauttamiseen voisi johtaa esimerkiksi pesänhoitajan syyllistyminen rikokseen, joka osoittaa hänet tehtävään sopimattomaksi, työkyvyttömyys, pesänhoitajan riippumattomuutta vaarantava ylivelkaisuus, pesänhoitajan tehtävän hoidossa ilmennyt taitamattomuus tai se, että pesänhoitaja on siirtynyt esimerkiksi jonkun velkojan palvelukseen ja siten tullut esteelliseksi.

Momentin 2 kohdan mukaan pesänhoitaja voitaisiin vapauttaa tehtävästään, jos hän laiminlyö huolehtia tehtävästään taikka menettelee lain tai hyvän pesänhoitotavan vastaisesti. Vapauttamiseen johtava laiminlyönti voisi kohdistua pesänhoitajan tehtäviin saatavien selvittämisessä, kuten valvontojen vastaanottamisessa ja valvontaluettelon laatimisessa, sekä konkurssipesään kuuluvan omaisuuden hoidossa ja varojen rahaksimuutossa. Myös muiden pesänhoitajille kuuluvien tehtävien laiminlyönti, kuten säädettyjen ilmoitusten tekemättä jättäminen tai viivyttely konkurssin loppuun saattamisessa voi johtaa tehtävästä vapauttamiseen.

Myös hyvän pesänhoitotavan vastainen menettely voi johtaa tehtävästä vapauttamiseen. Hyvä pesänhoitotapa osoittaa sen, miten huolellinen pesänhoitaja hoitaa pesää. Menettely voi olla hyvän pesänhoitotavan vastaista, vaikka sitä ei olisi laissa nimenomaisesti kielletty. Säännöksessä tarkoitetaan nimenomaan sellaista menettelyä, joka on vastoin yleisesti noudatettua ja hyväksyttyä pesänhoitotapaa ja joka loukkaa tai vaarantaa velkojien tai velallisen oikeuksia tai pesänhoitoon liittyviä keskeisiä julkisia etuja.

Momentin 2 kohdassa tarkoitetuilta laiminlyönneiltä vaadittaisiin tietynasteista olennaisuutta, jotta ne johtaisivat pesänhoitajan vapauttamiseen tehtävästään. Säännös antaa siis tuomioistuimelle harkintavaltaa tässä suhteessa. Asiaa harkitessaan tuomioistuinten on otettava erityisesti huomioon, kuinka suuri ja minkälainen tarve pesänhoitajan vapauttamiseen on ja miten asiassa annettava päätös vaikuttaa konkurssipesän asemaan.

Momentin 3 kohdan mukaan pesänhoitaja voitaisiin vapauttaa tehtävästään myös sil-

loin, kun siihen on muu painava syy. Säännös saattaisi tulla sovellettavaksi silloin, kun pesänhoitajan sairaus ei aiheuttaisikaan suoranaista työkyvyttömyyttä, mutta voi synnyttää perustellun epäilyn siitä, etteivät pesänhoitotehtävät tule asianmukaisesti hoidetuiksi. Myös tehtävään sopimattomuutta lähenevät perusteet, kuten pesänhoitajan varallisuusolojen epävakaus ja siitä johtuva ilmeinen luottamuspula, voivat olla tässä kohdassa tarkoitettuja vapauttamisperusteita.

Pesänhoitaja voitaisiin *2 momentin* mukaan vapauttaa tehtävästään myös omasta pyynnöstään silloin, kun siihen on pätevä syy. Niitä olisivat esimerkiksi sairaus tai se, että pesänhoitaja siirtyy muihin tehtäviin.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin pesänhoitajan tehtävästään vapauttamisesta noudatettavasta menettelystä. Hakemuksen pesänhoitajan vapauttamisesta tehtävästään voisi tehdä konkurssivelkoja tai -velallinen. Myös velallisella tulee olla oikeus vaatia pesänhoitajan vapauttamista, koska pesänhoitajan toiminta vaikuttaa myös velallisen asemaan. Konkurssipesien hallinnon valvonasta annetun lain 7 §:n mukaan myös konkurssiasiamiehellä on oikeus vaatia pesänhoitajan vapauttamista tehtävästään tuossa lainkohdassa säädettyillä perusteilla.

Konkurssituomioistuimen olisi aina varattava pesänhoitajalle tilaisuus tulla kuulluksi hänen tehtävästään vapauttamista tarkoittavasta vaatimuksesta. On luonnollisesti tilanteita, joissa ei voida käytännön syistä kuulla pesänhoitajaa esimerkiksi pesänhoitajan sairauden vuoksi taikka sen vuoksi, että pesänhoitaja on ulkomailla eikä häntä ole sen vuoksi voitu tavoittaa. Tuomioistuimen olisi harkintansa mukaan kuultava myös muita asianosaisia hakemuksen johdosta.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin, että vapautetun pesänhoitajan tilalle on määrättävä uusi pesänhoitaja, jollei uuden pesänhoitajan määrääminen ole tarpeetonta esimerkiksi siitä syystä, että pesään on määrätty useampi kuin yksi pesänhoitaja ja muut pesänhoitajat suoriutuvat myös vapautetun pesänhoitajan tehtävistä. Uutta pesänhoitajaa määrättäessä sovellettaisiin 51 §:ssä säädettyjä kelpoisuusehtoja ja esteellisyysperusteita sekä noudatettaisiin 50 tai 51 §:ssä säädettyä menettelyä sen mukaan, minkä vaiheen pesänhoitajasta on kysymys.

Pykälän *5 momentin* mukaan myös pesänhoitajan vapauttamista koskevaan päätökseen voitaisiin hakea muutosta valittamalla. Vali-

tusoikeus olisi sillä puhevaltaa käyttäneellä asianosaisella, velkojalla, velallisella tai pesänhoitajalla, jonka vastaisesti asia on ratkaistu. Konkurssisäännön 113 §:stä ilmenee, että pesänhoitajan vapauttamista koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

68 §. Pykälä kumottaisiin, koska 61 §:n säännöksen soveltaminen toimitsijamieheenkin ilmenee jo 62 §:stä.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun laki on hyväksytty ja vahvistettu.

Lain 50 b §:n säännöstä väliaikaisen pesänhoitajan velvollisuudesta laatia selvitys velallisen konkurssia edeltävästä toiminnasta sovellettaisiin vain niihin konkursseihin, jotka ovat alkaneet lain tultua voimaan. Sama koskisi ehdotetun 51 §:n 3 momentin mukaista pesänhoitajan tehtävään suostumuksensa antaneen velvollisuutta ilmoittaa tuomioistuimelle seikoista, jotka vaikuttavat hänen riippumattomuuteensa ja tasapuolisuuteensa pesänhoitajana.

Pääsääntö olisi, että myös ehdotettua 61 §:ää noudatettaisiin heti lain voimaan tultua. Jos esimerkiksi havaitaan, että pesänhoitaja ei ole tehtävänsä kelpoinen, tämä voisi johtaa tehtävästä vapauttamiseen, vaikka kyseiset seikat olisivat ilmenneet ennen uuden lain voimaantuloa. Jos pesänhoitaja on määrätty tehtävänsä vanhan lain aikana, hänet voitaisiin kuitenkin vapauttaa tehtävästään uuden lain mukaisen esteellisyyden perusteella vain, jos tämä esteellisyys on syntynyt uuden lain aikana.

1.2. Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annettu laki

7 §. Pykälän *2 momentissa* säädetään niistä perusteista, joilla pesänhoitaja voidaan konkurssiasiamiehen vaatimuksesta vapauttaa tehtävästään. Käytännössä on osoittautunut, että pesänhoitajan vapauttamisvaatimuksen useimmiten esittää juuri konkurssiasiamies. Näin tulee olemaan jatkossakin. Tarkoituksenmukaista olisi, jos konkurssiasiamies voisi vaatia pesänhoitajan vapauttamista samoilla perusteilla, joilla velkojat ja velallinen voivat sitä vaatia ehdotetun 1. lakiehdotuksen 61 §:n mukaan.

Momenttia tarkistettaisiin myös niin, että siinä oleva viittaus konkurssisäännön 50—52

§:ään muutetaan viittaukseksi konkurssisäännön 50 ja 51 §:ään.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

3. Säättämjärjestys

Hallitusmuodon 7 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on oikeus lähteä maasta. Tämän oikeuden rajoittaminen on mahdollista lailla oikeudenkäynnin varmistamiseksi. Sanalla oikeudenkäynti ei viitata tässä yksinomaan rikossyytteen käsittelyyn, joskin se on ollut tältä osin lailla säädettyjen rajoitusten lähtökohtana (HE 309/1993 vp, s. 51).

Konkurssivelallinen on velvollinen myötävaikuttamaan pesän selvittämiseen. Selvitys on tarpeen, jotta voidaan päättää konkurssin jatkamisesta ja konkurssisaatavien hyväksymisestä. Ehdotettuja maastapoistumiskieltoa,

passin antamiskieltoa ja passin luovutusvelvollisuutta voidaan siten perustella demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättöminä rajoituksina. Rajoitukset voisivat ehdotetun 38 §:n 1 momentin mukaan olla voimassa enintään siihen asti, kun velallinen on vahvistanut pesäluettelon oikeaksi. Tämä on tarpeen, jotta tuomioistuin voi päättää konkurssin jatkamisesta sekä vahvistaa tuomiolla konkurssissa valvotut saatavat. Velallisen maassa liikkumista ei enää rajoitettaisi. Velallisella olisi tosin ilmoitusvelvollisuus olinpaikastaan, mutta se ei rajoita hallitusmuodon 7 §:n 1 momentissa turvattua liikkumisvapautta maassa. Ehdotetut säännökset eivät siten ole ristiriidassa hallitusmuodon 7 §:n kanssa eivätkä vaadi perustuslainsäättämjärjestystä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**konkurssisäännön muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 9 päivänä marraskuuta 1868 annetun konkurssisäännön (31/1868) 41—43 §, 50 §:n 4 momentti, 52 §:n 1 momentti sekä 68 §, sellaisina kuin niistä ovat 41 § laissa 37/1895, 42 § laissa 242/1929, 50 §:n 4 momentti laissa 110/1995 ja 52 §:n 1 momentti laissa 62/1935,
muutetaan 17, 37—39 §, 50 §:n 1 ja 3 momentti sekä 51 ja 61 §, sellaisina kuin niistä ovat 50 §:n 1 ja 3 momentti mainitussa laissa 110/1995 ja 51 § mainitussa laissa 62/1935, sekä
lisätään lakiin uusi 6 a ja 50 b § seuraavasti:

6 a §

Jos konkurssihakemuksen hyväksymiselle on ilmeisesti perusteet, konkurssihakemusta käsittelevä tuomioistuin voi hakemuksen tehneen tai muun velkojan vaatimuksesta ennen kuin konkurssiin asettamisesta on päätetty:

1) antaa 38 §:ssä tarkoitetun maastapoistumiskiellon;

2) määrätä velallisen omaisuutta pantavaksi takavarikkoon tai määrätä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta muusta turvaamistoimesta velkojille velallisen omaisuudesta kertyvän jako-osuuden turvaamiseksi, jos on vaara, että velallinen katkee, hävittää tai luovuttaa omaisuutta velkojen vahingoksi; sekä

3) määrätä velallisen kirjanpitokirjat, tositteet ja muun kirjanpitoaineiston sekä velallisen hallintoa koskevat ja siltä osin kuin on tarpeen, myös muut velallisen liiketoimintaan liittyvät asiakirjat ja muut tallenteet tarpeellisessa laajuudessa takavarikkoon tai määrätä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta muusta turvaamistoimesta, jos on vaara, että velallinen katkee, hävittää tai vahingoittaa mainittua aineistoa ja siten vaikeuttaa pesän selvittämistä.

Jos asia ei siedä viivytystä, vaatimus voidaan hyväksyä varaamatta velalliselle tilaisuutta tulla kuulluksi. Tuomioistuimen on omasta aloitteestaan taikka velallisen tai velkojan vaatimuksesta kumottava kielto ja määräys heti, kun niiden voimassapitämiseen ei ole aihetta. Jos konkurssihakemus hylätään, jätetään tutkimatta tai jää sillensä, 1 momentissa tarkoitettu kielto ja määräys raukeavat. Konkurssiin asettamisesta päättäessään tuomioistuimen tulee määrätä, pidetäänkö 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu kielto

voimassa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettusta päätöksestä ei saa valittaa. Velallinen saa kuitenkin ilman määräaikaa kannella päätöksestä. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua turvaamistoimesta on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 5 §:n 1 momentissa sekä 10—13 §:ssä säädetään. Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua kiellosta on ilmoitettava siten kuin 38 §:n 4 momentissa säädetään.

17 §

Milloin velallinen on yhteisö tai säätiö, velallisena pidetään 6 a §:n 1 momentin 1 kohdan, 15, 16, 37 ja 38 §:n, 39 §:n 2 momentin sekä 82 §:n säännöksiä sovellettaessa sitä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön velvoitteista, yhteisön tai säätiön toimitusjohtajaa tai hallituksen jäsentä, selvitysmiestä tai näihin rinnastettavassa asemassa olevaa henkilöä sekä sitä, joka on ollut edellä tarkoitettussa asemassa yhteisössä tai säätiössä konkurssihakemuksen tekemistä edeltäneen vuoden aikana.

Tuomioistuimen määräyksestä 1 momentissa tarkoitettuja säännöksiä sovelletaan myös siihen, joka on aikaisemmin ollut 1 momentissa tarkoitettussa asemassa tai joka on tosiasiallisesti johtanut yhteisön tai säätiön toimintaa tai hoitanut sen hallintoa tai omaisuutta. Milloin velallinen on luonnollinen henkilö, säännöksiä voidaan vastaavasti tuomioistuimen määräyksestä soveltaa siihen, joka on tosiasiallisesti johtanut velallisen elinkeinotoimintaa tai hoitanut velallisen omaisuutta. Määräyksen antamista voi vaatia pesänhoitaja tai velkoja. Tuomioistuimen on

varattava asianomaiselle tilaisuus tulla kuuluksi. Päätöksestä, jolla määräys on annettu, ei saa valittaa. Siitä saa kuitenkin kannella ilman määräaikaa. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

37 §

Velallisen on ilmoitettava pesänhoitajalle olinpaikkansa ja yhteystietonsa sekä oltava tarvittaessa pesänhoitajan tavoitettavissa.

38 §

Jos on todennäköisiä syitä epäillä, että velallinen poistuu maasta ja laiminlyö hänelle konkurssivelallisenä kuuluvat pesän varojen ja velkojen ilmoittamiseen tai pesäluettelon oikeaksi vahvistamiseen liittyvät velvoitteet, tuomioistuin voi pesänhoitajan tai velkojan vaatimuksesta määrätä, ettei velallinen saa poistua maasta. Jos asia ei siedä viivytystä, kieltö voidaan määrätä varaamatta velalliselle tilaisuutta tulla kuuluksi. Kielto on kumottava heti, kun sen voimassapitämiseen ei ole aihetta. Kielto voi olla voimassa enintään siihen asti, kun velallinen on vahvistanut pesäluettelon oikeaksi.

Maastapoistumiskieltoon määrätyle ei saa antaa passia. Jos hänelle on annettu passi, hänen on luovutettava se poliisin haltuun kiellon ajaksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua päätöksestä ei saa valittaa. Velallinen saa kuitenkin ilman määräaikaa kannella päätöksestä. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

Tuomioistuimen tulee huolehtia siitä, että velalliselle ilmoitetaan heti tarkoitukseen soveltuvalla tavalla 1 momentissa tarkoitettua kiellosta ja 2 momentissa tarkoitettua velvollisuudesta luovuttaa passi poliisin haltuun sekä kiellon kumoamisesta ja raukeamisesta. Tuomioistuimen on viipymättä tehtävä poliisille vastaava ilmoitus tiedon tallentamiseksi poliisin tietojärjestelmään.

39 §

Velalliselle, joka on luonnollinen henkilö, ja hänen elatuksensa varassa olevalle on annettava konkurssipesän varoista avustusta, jollei hänen toimeentulonsa ole muuten turvattu. Avustusta myönnettäessä on otettava huomioon myös velallisen ansaintamahdollisuudet ja velallisen toiminta pesän selvittämiseksi sekä konkurssipesän mahdollisuus suorittaa avustusta. Avustusta voidaan myöntää enintään konkurssituomion antamiseen asti.

Jos velallisen on saavuttava tuomioistuimeen tai muualle antamaan tietoja pesästä, hänelle on annettava konkurssipesän varoista kohtuullinen korvaus tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettua avustuksesta tai kustannusten korvauksesta on erimielisyyttä, asian ratkaisee tuomioistuin.

50 §

Kun päätös konkurssiin asettamisesta tehdään, tuomioistuin määrää samalla yhden tai useamman väliaikaisen pesänhoitajan. Ennen pesänhoitajan määräämistä tuomioistuimen tulee tarvittaessa kuulla velkoja ja pesänhoitajaksi esitettyä henkilöä. Väliaikaisen pesänhoitajan kelpoisuudesta ja esteellisyydestä, tehtävään suostumuksen antaneen velvollisuudesta ilmoittaa seikoista, jotka vaikuttavat hänen riippumattomuuteensa ja tasapuolisuuteensa pesänhoitajana, sekä väliaikaisen pesänhoitajan tehtävästään vapauttamisesta on voimassa, mitä 51 §:n 1 ja 3 momentissa sekä 61 §:ssä säädetään.

Väliaikaisella pesänhoitajalla on oikeus saada tehtävästään työn vaativuuteen, tehtyyn työhön ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio. Väliaikaisella pesänhoitajalla on myös oikeus saada korvaus hänelle aiheutuneista tehtävän kannalta tarpeellisista kustannuksista. Jos konkurssi raukeaa tai peruuntuu, maksuvelvollinen on velallinen. Tuomioistuin määrää tällöin palkkion suuruuden pesänhoitajaa ja läsnä olevaa velallista kuultuaan. Kysymys palkkion määrästä voidaan siirtää myös erikseen ratkaistavaksi. Palkkiosta ei voida määrätä ennen kuin 50 b §:ssä tarkoitettu selvitys on annettu tuomioistuimelle. Väliaikaisella pesänhoitajalla on oikeus pidättää konkurssin raukeamisen tai peruuntumisen varalta tarpeellinen määrä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta palkkion ja korvauksen maksamista varten.

50 b §

Väliaikaisen pesänhoitajan on laadittava velallisesta ja velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta selvitys, josta tulee ilmetä ainakin:

- 1) jos velallinen on yhteisö, velallisen omistus- ja konsernisuhteet;
- 2) konkurssin pääasialliset syyt;
- 3) se, miten velallisen kirjanpito on hoidettu;
- 4) onko velallisen toiminnan johtamisessa

käytetty välikäsiä;

5) havainnot sellaisista seikoista, joilla voi olla merkitystä konkurssin jatkumisen kannalta;

6) havainnot sellaisista seikoista, joilla voi olla merkitystä liiketoimintakiellon määräämisen kannalta; sekä

7) velallisen toiminnan ja tilien tarkastukset ja niiden tarve.

Selvitys on annettava tuomioistuimelle sen määräämänä ajankohtana. Selvitys on samalla toimitettava konkurssiasiamiehelle ja syyttäjälle sekä pyynnöstä esitutkintaviranomaiselle ja velkojalle.

Jos myöhemmin tulee ilmi seikkoja, joilla voi olla olennaista merkitystä arvioitaessa sitä, tuleeko velallinen tai hänen edustajansa määrätä liiketoimintakieltoon, on pesänhoitajan ilmoitettava niistä viipymättä syyttäjälle ja konkurssiasiamiehelle. Pesänhoitajan on annettava syyttäjälle liiketoimintakieltoasiaa varten ne tiedot ja asiakirjat, joita tämä pyytää.

51 §

Velkojainkuulustelussa tuomioistuin määrää läsnä olevia sekä harkintansa mukaan muitakin velkoja ja pesänhoitajaksi esitettyä henkilöä kuultuaan yhden tai useamman uskoton miehen pesänhoitajaksi. Pesänhoitajan on oltava täysivaltainen ja rehelliseksi tunnettu henkilö. Hänen tulee olla tehtävään kykenevä ja sopiva. Hän ei saa olla velalliseen eikä velkojaan sellaisessa suhteessa, että se voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai tasapuolisuuttaan velkoja kohtaan tai muuten kykyään hoitaa asianmukaisesti tehtävänsä.

Tuomioistuin voi myöhemmin määrätä pesänhoitajan määrättyä tehtävää varten, jos siihen on erityistä syytä. Tällaisesta pesänhoitajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään pesänhoitajasta.

Sen, joka on antanut suostumuksensa pesänhoitajan tehtävään, tulee ilmoittaa tuo-

mioistuimelle kaikki ne seikat, jotka voivat olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan tai tasapuolisuuttaan pesänhoitajana tai aiheuttamaan näissä suhteissa perusteltuja epäilyksiä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla.

61 §

Pesänhoitaja voidaan vapauttaa tehtävästään:

1) jos havaitaan, että hän ei ole tehtävään kelpoinen tai että hän on esteellinen;

2) jos hän laiminlyö huolehtia tehtävästään taikka menettelee lain tai hyvän pesänhoitotavan vastaisesti; tai

3) jos vapauttamiseen on muu painava syy.

Pesänhoitaja voidaan myös omasta pyynnöstään pätevästä syystä vapauttaa tehtävästään.

Pesänhoitajan vapauttamista voi hakea velallinen tai velkoja. Tuomioistuimen on varattava pesänhoitajalle ja harkintansa mukaan muille asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksen johdosta.

Jos pesänhoitaja on vapautettu tehtävästään, hänen tilalleen on tarvittaessa määrättävä uusi pesänhoitaja noudattaen, mitä 50 tai 51 §:ssä säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 . Tämän lain 50 b §:ää ja 51 §:n 3 momenttia sovelletaan niihin konkursseihin, jotka ovat alkaneet tämän lain tultua voimaan.

Jos pesänhoitaja on määrätty tehtävänsä ennen tämän lain voimaantuloa, hänet voidaan vapauttaa tehtävästään 61 §:n 1 momentin 1 kohdan esteellisyyden perusteella vain, jos tämä esteellisyys on syntynyt tämän lain tultua voimaan.

2.

Laki**konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssipesien hallinnon valvonnasta 31 päivänä tammikuuta 1995 annetun lain (109/1995) 7 §:n 2 momentti seuraavasti:

7 §

 Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen hakemuksesta vapauttaa pesähoitajan tehtävästään konkurssisäännön 61 §:ssä säädetyillä perusteilla. Uusi pesähoitaja määrätään

tarvittaessa noudattaen, mitä konkurssisäännön 50 tai 51 §:ssä säädetään.

 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

 Helsingissä 30 päivänä huhtikuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Oikeusministeri *Kari Häkämies*

Laki

konkurssisäännön muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 9 päivänä marraskuuta 1868 annetun konkurssisäännön (31/1868) 41—43 §, 50 §:n 4 momentti, 52 §:n 1 momentti sekä 68 §, sellaisina kuin niistä ovat 41 § laissa 37/1895, 42 § laissa 242/1929, 50 §:n 4 momentti laissa 110/1995 ja 52 §:n 1 momentti laissa 62/1935,
muutetaan 17, 37—39 §, 50 §:n 1 ja 3 momentti sekä 51 ja 61 §, sellaisina kuin niistä ovat 50 §:n 1 ja 3 momentti mainitussa laissa 110/1995 ja 51 § mainitussa laissa 62/1935, sekä
lisätään lakiin uusi 6 a ja 50 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 a §

Jos konkurssihakemuksen hyväksymiselle on ilmeisesti perusteet, konkurssihakemusta käsittelevä tuomioistuin voi hakemuksen tehneen tai muun velkojan vaatimuksesta ennen kuin konkurssiin asettamisesta on päätetty:

1) antaa 38 §:ssä tarkoitetun maastapoistumiskiellon;

2) määrätä velallisen omaisuutta pantavaksi takavarikkoon tai määrätä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta muusta turvaamistoimesta velkojille velallisen omaisuudesta kertyvän jako-osuuden turvaamiseksi, jos on vaara, että velallinen kätkee, hävittää tai luovuttaa omaisuutta velkojien vahingoksi; sekä

3) määrätä velallisen kirjanpitokirjat, tositteet ja muun kirjanpitoaineiston sekä velallisen hallintoa koskevat ja siltä osin kuin on tarpeen, myös muut velallisen liiketoimintaan liittyvät asiakirjat ja muut tallenteet tarpeellisessa laajuudessa takavarikkoon tai määrätä oikeudenkäymiskaaren 7 luvun 3 §:ssä tarkoitetusta muusta turvaamistoimesta, jos on vaara, että velallinen kätkee, hävittää tai vahingoittaa mainittua aineistoa ja siten vaikeuttaa pesän selvittämistä.

Jos asia ei siedä viivytystä, vaatimus voidaan hyväksyä varaamatta velalliselle tilaisuutta tulla kuulluksi. Tuomioistuimen on omasta aloitteestaan taikka velallisen tai velkojan vaatimuksesta kumottava kielto ja määräys heti, kun niiden voimassapitämiseen ei ole aihetta. Jos konkurssihakemus hylätään, jätetään tutkimatta tai jää sillensä, 1 momentissa tarkoitettu kielto ja määräys raukeavat. Konkurssiin asettamisesta päättäes-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sään tuomioistuimen tulee määrätä, pidetäänkö 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu kieltö voimassa.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta päätöksestä ei saa valittaa. Velallinen saa kuitenkin ilman määräaikaa kannella päätöksestä. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetusta turvaamistoimesta on lisäksi soveltuvin osin voimassa, mitä oikeudenkäymiskaa-ren 7 luvun 5 §:n 1 momentissa sekä 10—13 §:ssä säädetään. Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta kiellosta on ilmoitettava siten kuin 38 §:n 4 momentissa säädetään.

17 §

Velallisen vaimo tehköön samanlaisen velan kuin velallinenkin, jos joku velkojista sitä vaatii. Senlaisessa tapauksessa olkoon myös velallisen lapsi, palkollinen tahi muu, jolla jotakin hänen omaisuudestaan on ollut hallittavana, velkapää ilmi-antamaan sen ja valalla vahvistamaan ilmiantonsa.

17 §

Milloin velallinen on yhteisö tai säätiö, velallisena pidetään 6 a §:n 1 momentin 1 kohdan, 15, 16, 37 ja 38 §:n, 39 §:n 2 momentin sekä 82 §:n säännöksiä sovellettaessa sitä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön velvoitteista, yhteisön tai säätiön toimitusjohtajaa tai hallituksen jäsentä, selvitysmiestä tai näihin rinnastettavassa asemassa olevaa henkilöä sekä sitä, joka on ollut edellä tarkoitettuun asemassa yhteisössä tai säätiössä konkurssihakemuksen tekemistä edeltäneen vuoden aikana.

Tuomioistuimen määräyksestä 1 momentissa tarkoitettuja säännöksiä sovelletaan myös siihen, joka on aikaisemmin ollut 1 momentissa tarkoitettuun asemassa tai joka on tosiasiallisesti johtanut yhteisön tai säätiön toimintaa tai hoitanut sen hallintoa tai omaisuutta. Milloin velallinen on luonnollinen henkilö, säännöksiä voidaan vastaavasti tuomioistuimen määräyksestä soveltaa siihen, joka on tosiasiallisesti johtanut velallisen elinkeinotoimintaa tai hoitanut velallisen omaisuutta. Määräyksen antamista voi vaatia pesänhoitaja tai velkoja. Tuomioistuimen on varattava asianomaiselle tilaisuus tulla kuulluksi. Päätöksestä, jolla määräys on annettu, ei saa valittaa. Siitä saa kuitenkin kannella ilman määräaikaa. Kantelu on käsiteltävä kiireellisenä.

37 §

Kun velallinen on tehnyt hakemuksen omaisuutensa luovuttamisesta, älköön hän kotopaikastaan lähtekö muussa tilaisuudessa,

37 §

Velallisen on ilmoitettava pesänhoitajalle olinpaikkansa ja yhteystietonsa sekä oltava tarvittaessa pesänhoitajan tavoitettavissa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kuin milloin hän menee julkiseen jumalanpalvelukseen tahi hänen pitää, kutsumuksen saatuaan, tuleman Oikeuteen kuulusteltavaksi, tahi muualle konkurssitarastoa koskevien tietojen antamista varten.

38 §

Jos velallisen omaisuus luovutetaan laillisen pakon kautta; noudattakoon hän mitä 37 §:ssä on sääty, kohta kuin Oikeuden päätös omaisuuden luovuttamisesta tulee hänen tietoonsa.

39 §

Sittenkuin velallinen on valallansa vahvistanut pesänkirjoituksen ja jättänyt pesän niiden uskottujen miesten haltuun, jotka 5 luvussa mainitaan, lakatkoon se rajoitus hänen itsekohtaisen vapautensa suhteen, joka 37 ja 38 §:ssä on sääty; älköön hän kuitenkaan oleskelko etäämpänä, kuin että hän, kahdeksan päivää kutsumuksen jälkeen, itse saattaa tulla Oikeuteen saapuville kuulustelua varten, tahi muualle Oikeuden tuomarikunnan piirissä, tietoja konkurssitarastosta antamaan; olkoon myöskin velvollinen uskotuille

38 §

Jos on todennäköisiä syitä epäillä, että velallinen poistuu maasta ja laiminlyö hänelle konkurssivelallisena kuuluvat pesän varojen ja velkojen ilmoittamiseen tai pesäluettelon oikeaksi vahvistamiseen liittyvät velvoitteet, tuomioistuin voi pesänhoitajan tai velkojan vaatimuksesta määrätä, ettei velallinen saa poistua maasta. Jos asia ei siedä viivytystä, kiello voidaan määrätä varaamatta velalliselle tilaisuutta tulla kuulluksi. Kielto on kumottava heti, kun sen voimassapitämiseen ei ole aihetta. Kielto voi olla voimassa enintään siihen asti, kun velallinen on vahvistanut pesäluettelon oikeaksi.

Maastapoistumiskieltoon määrätylle ei saa antaa passia. Jos hänelle on annettu passi, hänen on luovutettava se poliisin haltuun kiellon ajaksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettusta päätöksestä ei saa valittaa. Velallinen saa kuitenkin ilman määräaikaa kannella päätöksestä. Kan- telu on käsiteltävä kiireellisenä.

Tuomioistuimen tulee huolehtia siitä, että velalliselle ilmoitetaan heti tarkoitukseen soveltuvalla tavalla 1 momentissa tarkoitettusta kiellosta ja 2 momentissa tarkoitettusta velvollisuudesta luovuttaa passi poliisin haltuun sekä kiellon kumoamisesta ja raukeamisesta. Tuomioistuimen on viipymättä tehtävä poliisille vastaava ilmoitus tiedon tallentamiseksi poliisin tietojärjestelmään.

39 §

Velalliselle, joka on luonnollinen henkilö, ja hänen elatuksensa varassa olevalle on annettava konkurssipesän varoista avustusta, jollei hänen toimeentulonsa ole muuten turvattu. Avustusta myönnettäessä on otettava huomioon myös velallisen ansaintamahdollisuudet ja velallisen toiminta pesän selvittämiseksi sekä konkurssipesän mahdollisuus suorittaa avustusta. Avustusta voidaan myöntää enintään konkurssituomion antamiseen asti.

Jos velallisen on saavuttava tuomioistui-

Voimassa oleva laki

miehille ilmoittamaan paikan, missä hän oleskelee, ja, jos se on tuomarikunnasta ulkona, vissin siinä asuvan hengen, jolle velallista koskeva kutsumus annettakoon.

41 §

Jos velallinen lähtee kotopaikastansa, noudattamatta sitä mihin hän on velvollinen 37 ja 39 §:n mukaan; pidettäköön vankeudessa, kunnes on sen velvollisuuden täyttänyt. Jos hän jää pois sinä aikana, jolloin hänen kutsumuksen mukaan olisi pitänyt saapuvilla tulla ja jos kutsumus on kahdeksan päivää ennen annettu hänelle itsellensä tahi sille, jonka hän sen vastaanottajaksi on ilmoittanut; noudettakoon hänet heti. Jos hän menee pois siitä paikasta, johon hänet on kutsuttu tahi noudettu, silloin kun hänen läsnäoloansa tarvitaan, pidettäköön, jos joku velkojista vaatii, vankeudessa, kunnes ensimmäinen tuomio on konkurssissa annettu. Kulut velallisen pitämisestä vankeudessa suoritettakoon näissä tapauksissa konkurssipesästä.

42 §

Konkurssipesästä saakoon velallinen, sinä aikana, jona hän, sen mukaan kuin 37 ja 39 §:ssä on sanottu, ei saa lähteä kotipaikastansa, tahi, tarvittaessa, paikalletulo-päivään asti, tarpeellisen elatuksen itselleen, puolisolleen ja turvattomille lapsilleen, ellei perheen toimeentulo muuten ole turvattu. Velalliselle annettakoon myöskin, mitä tarvitaan matkaa ja ylläpitoa varten, kun hänen, kutsumuksen mukaan, pitää tulla oikeuteen kuulusteltavaksi taikka muualle antamaan tietoja konkurssipesästä, ei kuitenkaan enempää, jos hän oleskelee tuomiokunnan ulkopuolella, kuin mitä tarvittaisiin, jos hän olisi tuomiokunnassa sillä paikkakunnalla, millä hän viimeksi oleskeli.

Jos nousee riita velallisen ja hänen omaistensa elatuksesta konkurssipesän varoilla, tutkikoon oikeus, mitä sitä varten kohtuuden mukaan on annettava. Jos velallisen havaitaan, ilman laillista syytä, viivyttäneen pesänkirjoitusta ja sen valalla vahvistamista tahi pesän antamista uskottujen miesten haltuun, olkoon oikeudella valta lyhentää sitä

Ehdotus

meen tai muualle antamaan tietoja pesästä, hänelle on annettava konkurssipesän varoista kohtuullinen korvaus tarpeellisista matka- ja toimeentulokustannuksista.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu avustuksesta tai kustannusten korvauksesta on erimielisyyttä, asian ratkaisee tuomioistuim.

(kumotaan)

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

aikaa, jona hänelle on tuleva elatusta, sen mukaan kuin asianhaarat antavat aiheutta.

43 §

Jos velallisella on tarpeellinen elatuksensa palkasta, pensionista tahi muista varoista; älköön hänellä olko oikeutta mitään konkurssitavarastosta vaatia.

(kumotaan)

50 §

Kun päätös konkurssiin asettamisesta tehdään, tuomioistuin määrää samalla yhden tai useamman väliaikaisen pesänhoitajan. Väliaikaisen pesänhoitajan on oltava täysivaltainen ja rehelliseksi tunnettu henkilö. Hänen tulee olla tehtävään kykenevä ja sopiva. Hän ei saa olla velalliseen sellaisessa suhteessa, joka voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai kykyään hoitaa asianmukaisesti tehtävänsä. Ennen pesänhoitajan määräämistä tuomioistuin voi harkintansa mukaan kuulla velkojia ja pesänhoitajaksi esitettyä henkilöä.

50 §

Kun päätös konkurssiin asettamisesta tehdään, tuomioistuin määrää samalla yhden tai useamman väliaikaisen pesänhoitajan. Ennen pesänhoitajan määräämistä tuomioistuimen tulee tarvittaessa kuulla velkojia ja pesänhoitajaksi esitettyä henkilöä. Väliaikaisen pesänhoitajan kelpoisuudesta ja esteellisyydestä, tehtävään suostumuksen antaneen velvollisuudesta ilmoittaa seikoista, jotka vaikuttavat hänen riippumattomuuteensa ja tasapuolisuuteensa pesänhoitajana, sekä väliaikaisen pesänhoitajan tehtävästään vapauttamisesta on voimassa, mitä 51 §:n 1 ja 3 momentissa sekä 61 §:ssä säädetään.

Väliaikaisella pesänhoitajalla on oikeus saada tehtävästään työn vaativuuteen, tehtyyn työhön ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio. Väliaikaisella pesänhoitajalla on myös oikeus saada korvaus hänelle aiheutuneista, tehtävän kannalta tarpeellisista kustannuksista. Jos konkurssi määrätään raukeamaan, maksuvelvollinen on velallinen. Tuomioistuin vahvistaa tällöin väliaikaisen pesänhoitajan tai velallisen vaatimuksesta läsnä olevaa toista osapuolta kuultuaan palkkion ja korvauksen määrän. Väliaikaisella pesänhoitajalla on oikeus pidättää konkurssin raukeamisen varalta tarpeellinen määrä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta palkkion ja korvauksen maksamista varten.

Väliaikaisella pesänhoitajalla on oikeus saada tehtävästään työn vaativuuteen, tehtyyn työhön ja muihin seikkoihin nähden kohtuullinen palkkio. Väliaikaisella pesänhoitajalla on myös oikeus saada korvaus hänelle aiheutuneista tehtävän kannalta tarpeellisista kustannuksista. Jos konkurssi raukeaa tai peruuntuu, maksuvelvollinen on velallinen. Tuomioistuin määrää tällöin palkkion suuruuden pesänhoitajaa ja läsnä olevaa velallista kuultuaan. Kysymys palkkion määrästä voidaan siirtää myös erikseen ratkaistavaksi. Palkkiosta ei voida määrätä ennen kuin 50 b §:ssä tarkoitettu selvitys on annettu tuomioistuimelle. Väliaikaisella pesänhoitajalla on oikeus pidättää konkurssin raukeamisen tai peruuntumisen varalta tarpeellinen määrä konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta palkkion ja korvauksen maksamista varten.

Tuomioistuin voi väliaikaista pesänhoitajaa ja harkintansa mukaan velkojia kuultuaan vapauttaa väliaikaisen pesänhoitajan tehtävästään, jos hän laiminlyö tehtäviään tai siihen on muu painava syy.

(4 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

50 b §

Väliaikaisen pesänhoitajan on laadittava velallisesta ja velallisen konkurssia edeltäneestä toiminnasta selvitys, josta tulee ilmetä ainakin:

- 1) jos velallinen on yhteisö, velallisen omistaja-konsernisuhteet;
- 2) konkurssin pääasialliset syyt;
- 3) se, miten velallisen kirjanpito on hoidettu;
- 4) onko velallisen toiminnan johtamisessa käytetty välikäsiä;
- 5) havainnot sellaisista seikoista, joilla voi olla merkitystä konkurssin jatkumisen kannalta;
- 6) havainnot sellaisista seikoista, joilla voi olla merkitystä liiketoimintakiellon määräämisen kannalta; sekä
- 7) velallisen toiminnan ja tilien tarkastukset ja niiden tarve.

Selvitys on annettava tuomioistuimelle sen määräämänä ajankohtana. Selvitys on samalla toimitettava konkurssiasiamiehelle ja syyttäjälle sekä pyynnöstä esitutkintaviranomaiselle ja velkojalle.

Jos myöhemmin tulee ilmi seikkoja, joilla voi olla olennaista merkitystä arvioitaessa sitä, tuleeko velallinen tai hänen edustajansa määrätä liiketoimintakieltoon, on pesänhoitajan ilmoitettava niistä viipymättä syyttäjälle ja konkurssiasiamiehelle. Pesänhoitajan on annettava syyttäjälle liiketoimintakieltoaasia varten ne tiedot ja asiakirjat, joita tämä pyytää.

51 §

Velkojien, jotka määrättyyn kuulustukseen saapuville tulevat, on silloin oikeuden edessä valittava yksi tai, jos oikeus katsoo sen tarpeelliseksi, useampia uskottuja miehiä, mieluummin sellaisia, jotka itse ovat velkojia, ottamaan konkurssipesän hoidettavakseen. Velkojat saavat myös antaa uskotuille miehille erityisiä hallinnon ohjeita, jos sellaisia pitävät tarpeellisina. Määräyksen uskotulle miehelle antakoon oikeus.

51 §

Velkojainkuulustelussa tuomioistuin määrää läsnä olevia sekä harkintansa mukaan muitakin velkojia ja pesänhoitajaksi esitettyä henkilöä kuultuaan yhden tai useamman uskotun miehen pesänhoitajaksi. Pesänhoitajan on oltava täysivaltainen ja rehelliseksi tunnettu henkilö. Hänen tulee olla tehtävään kykenevä ja sopiva. Hän ei saa olla velalliseen eikä velkojaan sellaisessa suhteessa, että se voi olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan velalliseen nähden tai tasapuolisuuttaan velkojia kohtaan tai muuten kykyään hoitaa asianmukaisesti tehtävänsä.

Tuomioistuin voi myöhemmin määrätä pesänhoitajan määrättyä tehtävää varten, jos siihen on erityistä syytä. Tällaisesta pesän-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

hoitajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään pesänhoitajasta.

Sen, joka on antanut suostumuksensa pesänhoitajan tehtävään, tulee ilmoittaa tuomioistuimelle kaikki ne seikat, jotka voivat olla omiaan vaarantamaan hänen riippumattomuuttaan tai tasapuolisuuttaan pesänhoitajana tai aiheuttamaan näissä suhteissa perusteltuja epäilyksiä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla.

52 §

Jos oikeus katsoo, että velkojain valitsema uskottu mies on siihen toimeen kykenemätön tai muutoin sopimaton, niin myös jos velkojain etu tai muut painavat syyt sitä vaativat, tulee oikeuden valitun sijasta määrätä toinen henkilö uskottuna miehenä toimimaan. Ellei ketään velkojaa tule kuulustukseen saapuville taikka jos saapuville tulleet velkojat eivät toimita vaalia, olkoon uskotun miehen määrääminen niin ikään oikeuden asiana.

(1 mom. kumotaan)

61 §

Jos uskotut miehet osoittavat vastahakoisuutta tai huolimattomuutta, taikka jos eivät tahdo antaa tietoja pesästä ja sen hallinnosta, kun joku velkojista sitä anoo, olkoon Oikeudella valta vaatia uskottuja miehiä, määrätysässä ajassa, velvollisuutensa täyttämiseen. Jos eivät ota siitä ojentuaksensa, eroittakoon Oikeus heidät hallinnosta, ja asettakoon toiset uskotut miehet, 51 ja 52 §:ssä sanotulla tavalla.

61 §

Pesänhoitaja voidaan vapauttaa tehtävästään:

1) jos havaitaan, että hän ei ole tehtävään kelpoinen tai että hän on esteellinen;

2) jos hän laiminlyö huolehtia tehtävästään taikka menettelee lain tai hyvän pesänhoitotavan vastaisesti; tai

3) jos vapauttamiseen on muu painava syy.

Pesänhoitaja voidaan myös omasta pyynnöstään pätevästä syystä vapauttaa tehtävästään.

Pesänhoitajan vapauttamista voi hakea velallinen tai velkoja. Tuomioistuimen on varattava pesänhoitajalle ja harkintansa mukaan muille asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksen johdosta.

Jos pesänhoitaja on vapautettu tehtävästään, hänen tilalleen on tarvittaessa määrättävä uusi pesänhoitaja noudattaen, mitä 50 tai 51 §:ssä säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

68 §

Vastahakoisista tahi huolimattomista toimitsiamiehistä olkoon laki, niinkuin uskoituista miehistä 61 §:ssä säädetään.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 . Tämän lain 50 b §:ää ja 51 §:n 3 momenttia sovelletaan niihin konkursseihin, jotka ovat alkaneet tämän lain tultua voimaan.

Jos pesänhoitaja on määrätty tehtävänsä ennen tämän lain voimaantuloa, hänet voidaan vapauttaa tehtävästään 61 §:n 1 momentin 1 kohdan esteellisyyden perusteella vain, jos tämä esteellisyys on syntynyt tämän lain tultua voimaan.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2.

Laki**konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan konkurssipesien hallinnon valvonnasta 31 päivänä tammikuuta 1995 annetun lain (109/1995) 7 §:n 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7 §

 Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen hakemuksesta vapauttaa pesänhoitajan tehtävästään, jos tämä on olennaisesti laiminlyönyt hänelle kuuluvia tehtäviä tai velvollisuuksia taikka siihen on muu painava syy. Uusi pesänhoitaja määrätään noudattaen, mitä konkurssisäännön 50—52 §:ssä säädetään.

 Tuomioistuin voi konkurssiasiamiehen hakemuksesta vapauttaa pesänhoitajan tehtävästään *konkurssisäännön 61 §:ssä säädetyillä perusteilla*. Uusi pesänhoitaja määrätään *tarvittaessa* noudattaen, mitä konkurssisäännön 50 tai 51 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 199 .
